

Tanja Alanko

ELÄINAVUSTEINEN TYÖSKENTELY OSANA LASTENSUOJELUN AVOPALVELUITA

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Nuorisokasvatuksen johtamisen ja kehittämisen koulutus

(ylempi amk)

2020

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä	Tutkinto	Aika
Tanja Alanko	yhteisöpedagogi (ylempi AMK)	Joulukuu 2020
Opinnäytetyön nimi		51 sivua
Eläinavusteinen työskentely osana lastensuojelun avopalveluita		1 liitesivu
Toimeksiantaja		
Humana Oy, Espoon avopalvelut		
Ohjaaja		
Katja Komonen		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli todentaa eläinavusteisen työskentelyn käytäntöjä ja perusteita sekä työntekijöiden antamia merkityksiä eläinavusteiselle perhe- ja tukihenkilötyöskentelylle Humana Oy:n Espoon avopalveluissa.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisella tutkimusotteella ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, joka toteutettiin työntekijöille ryhmähaastatteluna Skypen välityksellä. Opinnäytetyötä varten haastateltiin seitsemää Humana Oy:n Espoon avopalveluiden työntekijää. Haastattelussa painottui eläinavusteisen työskentelyn perusteet ja käytännöt sekä eläinavusteisen asiakastyöskentelyn merkitykset työntekijöiden kokemana.</p> <p>Opinnäytetyön mukaan eläinavusteisen toiminnan käytänteisiin liittyy selkeä struktuuri silloin, kun tilaajataholla on toiveena asiakastyötä tilatessa eläinavusteinen ammatillinen tukihenkilötyöskentely tai perhetyö asiakkaalle. Eläinavusteinen toiminta on Humana Oy:n Espoon avopalveluissa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jota tukee turvallisuuteen ja asiakastyön laatuun liittyvien tekijöiden huomioiminen työskentelyn aikana. Asiakastyössä eläinavusteisen toiminta auttaa vuorovaikutussuhteen kehittymiseen asiakkaan kanssa ja mahdollistaa puheeksi ottoa hankalaksi koetuista asioista. Opinnäytetyön mukaan eläinavusteisuus edesauttaa asiakasta tunteiden osoittamisessa, tunteiden säätelyssä ja sanoittamisessa ja tukee muuta asiakastyöskentelyä. Eläimen läsnäololla on rauhoittava vaikutus lapseen ja nuoreen.</p> <p>Tulosten pohjalta voidaan eläinavusteista toimintaa markkinoida ja kehittää Humana Oy:n Espoon avopalveluissa, missä eläinavusteista toimintaa on toteutettu jo pitkään.</p>		
Asiasanat		
lastensuojelu, eläinavusteisuus, eläinavusteinen toiminta, sosiaalipedagoginen hevostointiminta		

Author	Degree	Time
Tanja Alanko	Master of Humanities	December 2020
Thesis title		
Animal-assisted interventions as part of non-institutional child welfare services		51 pages 1 page of appendice
Commissioned by		
Humana Oy, Espoo outpatient services		
Supervisor		
Katja Komonen		
Abstract		
<p>The objective of this thesis was to investigate the practices and basics of animal-assisted interventions in Humana Oy Espoo's outpatient services and examine the importance of animal-assisted interventions in family and support person work as viewed by Humana Oy Espoo's employees.</p> <p>The research was conducted as a qualitative study and the data were gathered by a semi-structured theme interview with the employees through Skype. Seven employees from Humana Oy Espoo's outpatient services were interviewed. The main focus of the interview was the principles and practices of animal-assisted interventions and the meaning of animal-assisted intervention client work as experienced by the employees.</p> <p>The thesis shows that animal-assisted intervention work practices involve clear structure when the subscriber wishes to utilize animal-assisted intervention work with support person work or family support work for the client. Animal-assisted intervention work at Humana Oy Espoo's outpatient services is goal-oriented work that is supported by attention to safety and the quality of client work while working. Animal-assisted intervention work aids in developing an interactive relationship with the client and enables the client to communicate about difficult subjects. The thesis indicates that animal-assisted intervention helps the client in showing and regulating their emotions and articulating how they feel. It also helps in other client work. The presence of the animal has a soothing effect on the child and adolescent.</p> <p>By utilizing the research results, animal-assisted intervention work can be marketed and developed further in Humana Oy Espoo's outpatient services where animal-assisted intervention work has long been a practice.</p>		
Keywords		
Child welfare, animal aid, animal-assisted interventions, social pedagogical equine assisted activities		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	LASTENSUOJELUN AVOHUOLTO	7
2.1	Lastensuojelun palvelujärjestelmä	7
2.2	Lastensuojelun avohuollon tukitoimet	8
2.3	Perhetyö ja tehostettu perhetyö	9
2.4	Ammatillinen tukihenkilötyö	10
2.5	Huostaanotto ja sijaishuollon järjestäminen	11
3	ELÄINAVUSTEINEN TYÖSKENTELEY.....	11
3.1	Eläinavusteisen työskentelyn historiaa	11
3.2	Eläinavusteisen työskentelyn käsitteitä.....	12
3.2.1	Eläinavusteinen toiminta.....	12
3.2.2	Eläinavusteinen opetus	13
3.2.3	Eläinavusteinen terapia	13
3.2.4	Eläinavusteinen sosiaalityö	15
3.3	Eläinavusteinen työskentely hyvinvointia lisäämässä	16
3.4	Eläinavusteinen työskentely sosiaalisten taitojen vahistajana	17
3.5	Mielenterveyden edistäminen eläinavusteisella toiminnalla.....	18
3.6	Eläinavusteinen toiminta ja fyysinen hyvinvointi.....	20
3.7	Eettisiä näkökulmia eläinavusteiseen työskentelyyn.....	22
4	HUMANA OY	24
4.1	Pohjoismainen hoitoalan yritys	24
4.2	Humana avopalvelut	25
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	26
5.1	Tutkimuksen kohde ja tutkimuskysymykset	26
5.2	Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmä	26
5.3	Aineistonkeruuprosessin eteneminen	28
5.4	Aineisto ja analyysi	29

6	TULOKSET.....	31
6.1	Eläinavusteinen työskentely Humana Oy:n Espoon avopalveluissa.....	31
6.2	Työntekijöiden kokemuksia eläinavusteisesta toiminnasta	36
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	39
7.1	Keskeiset tulokset ja johtopäätökset.....	39
7.2	Tutkimuksen luettavuuden arviointi.....	44
7.3	Jatkotutkimusaiheita	46
	LÄHTEET.....	48
	LIITTEET	
	Liite 1. Teemahaastattelun runko	

1 JOHDANTO

Ammatillisen tukihenkilötyön asiakkaana on nuori mies, jonka ongelmana on pelaaminen. Pelaamista hän ei halua lopettaa missään vaiheessa tai jos joutuu näin jostakin syystä tekemään, tulee hänelle aggressiivinen olo, tavaratkin alkavat usein lennellä ja samalla kielenkäyttö muuttuu asiattomaksi. Tukihenkilötyön tapaamisille työntekijä alkaa ottamaan mukaansa koiraa, ja vaikka nuorelle miehelle tulee pelitilanteen keskeytymisestä edelleen aggressiivista oloa, niin koiraan hän ei koskaan kohdistakaan mitään negatiivista tunnetta. Useiden tapaamisten aikana koira muuttuu aina vaan tärkeämmäksi nuorelle miehelle ja lopulta koiran ja ammatillisen tukihenkilön saapuminen tapaamiseen keskeyttää nuoren miehen pelaamisen, hänen omasta halustaan.

Opinnäytetyön aiheen valintaan vaikutti henkilökohtainen kiinnostukseni eläinavusteiseen toimintaan ja aiheen ajankohtaisuus sekä tilaajatahon tarve todentaa eläinavusteisen työskentelyn käytäntöjä ja työntekijöidensä kokemuksia siitä. Eläinavusteiset menetelmät ovat vähitellen vakiintumassa oleva toimintamuoto sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä kasvatuksen alalla. Eläinavusteinen työskentelyssä eläimellä on avustava tehtävä työskennellessä kohti ihmisen terveyttä, hyvinvointia ja elämänlaatua edistävää toimintaa ja eläimen läsnäolo toimii rentouttavana elementtinä, ja tuo positiivisen vireen tapaamiseen. Toisinaan riittää, että eläin on vain paikalla eikä sen kanssa varsinaisesti tehdä mitään. (Hautamäki ym. 2018, 4, 32.)

Opinnäytetyön tilaajatahon perheohjaajat ovat käyttäneet perhetyössä ja ammatillisessa tukihenkilötyössä eläinavusteista toimintaa asiakastyöskentelyn tukena. Opinnäytetyössä tutkitaan eläinavusteisen työskentelyn perusteita ja käytäntöjä sekä työntekijöiden antamia merkityksiä eläinavusteiselle työskentelylle perhe- ja ammatillisessa tukihenkilötyössä Humana Oy:n Espoon avopalveluissa. Opinnäytetyö on tilaustyö ja se on ajankohtainen tilaajataholle, jonka suunnitelmana on opinnäytetyön tulosten hyödyntäminen markkinoinnissa ja eläinavusteisen toiminnan vakinaistaminen Humana Oy:n Espoon avopalveluiden työskentelyyn.

Opinnäytetyön kontekstina toimii lastensuojelun avopalvelu ja teoriaosuudessa käsittelem lastensuojelun avohuollon tukitoimia, avaan eläinavusteisen työskentelyn käsitteitä; eläinavusteinen toiminta, eläinavusteinen opetus, eläinavusteinen terapia ja eläinavusteinen sosiaalityö, ja tarkastelen ilmiötä sosiaalisen, psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin näkökulmasta aiempien tutkimusten ja tietokirjallisuuden pohjalta sekä esittelen Humana Oy:n toimintaa Suomessa. Opinnäytetyö on kehittämistietoa tuottava tutkimus, jossa aineistonkeruumenetelmänä on teemahaastattelu, joka toteutetaan työntekijöille ryhmähaastatteluna etukäteen sovittuna ajankohtana. Opinnäytetyön viimeisissä luvuissa käsittelem keskeisiä tutkimustuloksia ja johtopäätöksiä sekä jatkotutkimusaiheita.

2 LASTENSUOJELUN PALVELUT JA TUEN VASTAAVUUS

2.1 Lastensuojelun palvelujärjestelmä

Lastensuojelun palvelujärjestelmä on laaja kokonaisuus, jonka tehtävänä on tukea ja edistää lapsen kasvua ja kehitystä. Palvelujärjestelmään kuuluu ehkäisevä lastensuojelu, lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu, jota toteutetaan tekemällä asiakassuunnitelma sekä järjestämällä avohuollon tukitoimia. Lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun kuuluu myös lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto tarvittaessa sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua ja kehitystä sekä hyvinvointia ja tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua toteutetaan mm. opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoitossa, sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä neuvoloissa. Lapsen ja perheen elämäntilanteen parantamiseen ja kuntoutumiseen pyritään myös tarvittaessa avohuollon keinoin. Avohuollon tukitoimilla kyetään auttamaan valtaosaa lastensuojelun palvelun tarvisijoista. Mikäli avohuollon tukitoimet eivät ole riittäviä tai sopivia voidaan lapsi ottaa sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen huostaan ja järjestää lapselle sijaishuolto, mikäli se on lapsen edun mukaista. Tuolloin lapsen kasvuolosuhteissa tai huolenpidossa on ollut puutteita, jotka uhkaavat vaarantaa lapsen kasvun ja kehityksen tai lapsi vaarantaa omalla toiminnallaan terveystään ja kehitystään. (Lastensuojelulaki 3§, 36§, 40§.)

Yksilötasolla lapsen oikeus tasapainoiseen ja turvalliseen kasvuympäristöön edellyttää toteutuakseen lapsen iän ja kehitystason huomioivaa vakaata ja pysyvää kasvuympäristöä, jossa lapsi saa tarvitsemansa kasvatuksen, hoidon, huolenpidon sekä turvaa, hellyyttä ja ymmärrystä sekä ikä- ja kehitystasonsa mukaiset rajat. Turvalliseen kasvuympäristöön ei kuulu turvattomuutta aiheuttavia tekijöitä kuten aikuisten päihteiden käyttö tai väkivalta. Lapsen oikeus erityiseen suojeluun syrjäyttää sen kanssa ristiriidassa olevat aikuisten edut. (Araneva 2016, 170,171.)

2.2 Lastensuojelun avohuollon tukitoimet

Lastensuojelun asiakkuudessa olevalle lapselle laaditaan asiakassuunnitelma, jossa sovitaan avohuollon tukitoimista, joiden avulla lasta ja perhettä tuetaan. Asiakassuunnitelmaan kirjataan tukitoimet, jotka toteutetaan yhteistyössä lapsen, vanhempien, huoltajien ja muiden lapselle läheisten ihmisten kanssa. Yhteistyönä tehty asiakassuunnitelma mahdollistaa tavoitteellisen sekä arvioitavan työskentelyn lastensuojelun avohuollon keinoin. (Lastensuojelulaki 30§.)

Lastensuojelun avohuollon tukitoimien toteuttamiseen liittyvää yhteistyötä säädetään lastensuojelulaissa. Lastensuojelun avohuollon tukitoimien toteuttaminen on mahdollista säännöksen nojalla, vaikka kaikki huoltajat eivät halua yhteistyöhön osallistua. Avohuollon tukitoimenpiteisiin liittyvään päätöksentekoon on sen sijaan saatava kaikkien lapsen puhevaltaa käyttävien asianosaisten ennakkoon antama suostumus. (Lastensuojelulaki 34§, 36§.)

Lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteiden vaihtoehtojen arviointi tulee tehdä lapsen edun näkökulmasta eri tukitoimenpide vaihtoehtoja vertaillen. Perusteet valitulle tukitoimenpiteelle tulee näkyä joko asiakassuunnitelmassa tai avohuollon tukitoimenpiteen järjestämistä koskevassa päätöksessä. Jotta lapsen etu hoidosta ja huolenpidosta toteutuu, tulee valitun tukitoimenpiteen olla riittävä ja sopia lapsen tarpeisiin. (Araneva 2016, 258.)

Lastensuojelun avohuollon tukimuotoja ovat terapian ja neuvonnan ohella tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta, perhetyö ja -kuntoutus, vertaisryhmät, loma-

harrastus ja virkistystoiminnan tukeminen. Lapsi ja perhe saavat tukea läheisten ihmissuhteiden ylläpitoon, asumisolojen korjaamiseen, koulunkäyntiin ja opiskeluun. Palvelut ovat yksilöllisiä, lapsi sekä perhekohtaisesti koottuja tarpeeseen soveltuvia kokonaisuuksia. (Lastensuojelulaki 36§.) Lapsen sosiaalityöntekijä ei saa rajata tukitoimenpiteitä ainoastaan sellaisiin palveluihin, joita kunta itse tuottaa vaan kunkin lapsen ja perheen yksilöllisiin tarpeisiin on pyrittävä löytämään parhaiten sopiva tukitoimenpide. (Araneva 2016, 261.)

Lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteiden tarkoituksena on turvata lapsen oikeus monipuoliseen ja tasapainoiseen kehitykseen, turvalliseen kasvuympäristöön ja toteuttaa lapsen oikeutta erityiseen suojeluun. Avohuollon ensisijaisuus lastensuojelun periaatteena ei tarkoita sitä, että avohuollon toimenpiteillä hallitaan vuosia lapsen kehitykselle tai terveydelle haittaa aiheuttavaa tilannetta kotona ja kyetään tällä toimenpiteellä pitämään tilanne kotona korkeintaan siedettävänä tai kohtuullisena lapsen kannalta. Avohuollon tukitoimenpiteet tähtäävät aina muutokseen ja mikäli osoittautuu, ettei muutosta ei saavuteta, on asiakassuunnitelma tarkastettava viipymättä ja lapselle järjestettävä sijaishuolto viivytyksettä silloin kun se on tämän edun kannalta tarpeellista. (Araneva 2016, 259, 260.)

Lapselle voidaan järjestää avohuollon tukitoimena tuen tarvetta arvioivaa laitostai perhehoitoa. Jos lasta ei voida sijoittaa tämän edun mukaisesti yhdessä hänen huoltajiensa tai muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan henkilön kanssa, voidaan lapsi sijoittaa myös yksin lyhyeksi ajaksi huoltajien ja yli 12-vuotiaan lapsen suostumuksella. Avohuollon tukitoimena järjestetyn sijoituksen tarkoituksena on arvioida lapsen tuen tarvetta, kuntouttaa lasta tai järjestää lapselle väliaikainen huolenpito lapsen hoidosta ja huolenpidosta vastaavan henkilön sairauden tai muun syyn vuoksi. (Lastensuojelulaki 37§.)

2.3 Perhetyö ja tehostettu perhetyö

Perhetyö ei vaadi lastensuojelun asiakkuutta vaan on sosiaalihuoltolain mukaista sosiaalipalvelua, jolla tuetaan vanhemmuutta, perheen vuorovaikutustaitoja ja perheen sosiaalisen verkoston laajenemista. Perhetyö ohjaa lasten kasvatuksessa ja hoidossa sekä vahvistaa perheen toimintakykyä. Lastensuojelun asiakkaana olevat perheet ovat oikeutettuja saamaan sosiaalihuoltolain

alaista perhetyötä tai lastensuojelulain alaista tehostettua perhetyötä, jonka tarkoituksena on tukea erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kehitystä ja terveyttä. (Sosiaalihuoltolaki 2014/1301.)

Tehostettua perhetyötä käytetään yleensä toimenpiteenä tilanteissa, joissa lapsen ja perheen tilanne on kärjistymässä tai kärjistynyt lapsen kehitykselle ja terveydelle haittaa tai varaa aiheuttavalle tasolle, joko lapsen omasta käyttäytymisestä tai kasvuolosuhteista johtuen. Tehostettu perhetyö on intensiivistä tukea haastavassa elämäntilanteissa oleville perheille, jotka tarvitsevat erityistä tukea ja ohjausta. Tukitoimenpiteellä pyritään usein estämään lapsen ulkopuolinen sijoitus ja perhe voidaan velvoittaa tehostettuun perhetyöhön tuen vapaaehtoisuudesta huolimatta. Tehostettua perhetyötä käytetään myös silloin, kun lasta ollaan kotiuttamassa ulkopuolisesta sijoituksesta. Tehostettu perhetyö on suunnitelmallista sekä tavoitteellista ja sen pituudesta, tavoitteista, seurannasta ja arvioinnista päätetään yhdessä lastensuojelun sosiaalityöntekijän ja perheen kanssa. (Araneva 2016, 263.)

2.4 Ammatillinen tukihenkilötyö

Tukihenkilötyötä voidaan tehdä vapaaehtois pohjalta tai ammatillisena tukihenkilötyönä. Opinnäytetyössäni käsittelen tukihenkilötyöskentelyä ammatillisessa merkityksessä. Ammatillisuus ja osaaminen työssä koostuvat monista eri tekijöistä. Ammattitaitoa on ymmärtää työprosessi ja käyttää olemassa olevaa tietoutta ja osaamista vaihtuvissa tilanteissa. Ammatillisuuteen sisältyy myös kyky oppia uutta vaihtuvissa työtehtävissä ja työympäristöissä sekä taito sitoa oma osaamisensa muiden osaamiseen, jolloin yksilön ammatillisuudesta syntyy moniammatillista osaamista. (Tuomikanta 2009, 19.) Vuorovaikutustilanteissa ammatillinen osaaminen ei yksinään riitä vaan on tärkeää, että asiakkaan ja työntekijän ajatusmaailmat kohtaavat. Tämä mahdollistaa yhteisen todellisuuden ja tavoitteiden rakentamisen. Ammatillisessa vuorovaikutuksessa työntekijällä on kyky arvioida itseään ja toimintatapansa seurauksia. Työn läpinäkyvyys on olennainen osa ammatillisuutta, mikä tarkoittaa työntekijä kykyä perustella valitsemiaan toimintatapoja sekä asiakkaille että yhteistyökumppaneille. Laadullisesti hyvät ja riittävät tapaamiskirjaukset lisäävät myös ammatillista läpinäkyvyyttä. (Vilén ym. 2014, 91–93.)

2.5 Huostaanotto ja sijaishuollon järjestäminen

Huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan ryhtyä silloin, kun avo-
huollon tukitoimet eivät ole riittäviä ja lapsen edunmukaisia, jolloin ne eivät
riitä estämään lapsen kehitykselle ja terveydelle aiheutuvaa vakavaa vaaraa.
Huostaanoton syy voi liittyä lapsen puutteellisen huolenpitoon tai kasvuolo-
suhteisiin tai siitä johtuvaan vakavaan vaaraan tai vaaran uhkaan. Lapsen
oma käytös, jolla hän vaarantaa omaa vakavasti terveyttään tai kehitystään,
voi olla myös huostaanoton syyperusteena. Tämän tulee liittyä lapsen päihtei-
den käyttöön tai syyllistymiseen muuhun kuin vähäiseen rikokseen. Yleisistä
normeista poikkeava ei-toivottu käyttäytyminen ei riitä huostaanoton syyksi.
Huostaanoton edellytyksenä on myös arviointi siitä, että sijaishuolto on lapsen
edun mukaista ja kodin ulkopuolinen sijaishuolto on lapselle parempi vaihto-
ehto lapsen tuen, hoidon, kasvatuksen ja huolenpidon sekä hellyyden ja ym-
märryksen tarvetta arvioitaessa. (Araneva 2016, 282, 283, 286, 287.)

Huostaanoton lainvoimaiseksi tuleminen voi tapahtua kahdella eri tavalla.
Huoltajien ja yli 12 vuotta täyttäneen lapsen suostuessa huostaanottoon sosi-
aalihuollon johtava viranhaltija tekee päätöksen lapsen oman sosiaalityönteki-
jän valmisteltua asian. Mikäli yli 12-vuotias lapsi, toinen tai molemmat hänen
huoltajistaan vastustavat huostaanottoa tai suunniteltua sijaishuoltopaikkaa,
asian ratkaisee hallinto-oikeus. (Lastensuojelulaki 40§.)

3 ELÄINAVUSTEINEN TYÖSKENTELY

3.1 Eläinavusteisen työskentelyn historiaa

Eläinavusteinen terapia on kehittynyt 1960-luvulla Yhdysvalloissa.
Vuonna 1961 lastenpsykiatri Boris Levison toi amerikkalaisten psykologien
kongressissa esiin omia havaintojaan eläinavusteisen työskentelyn positiivi-
sista vaikutuksista lasten kanssa työskenneltäessä. (Salovuori 2014, 62.)
Tohtori Levinson teki vastaanotollaan havaintoja, joiden mukaan Levisonin
koiran ollessa läsnä lasten terapiaistunnoilla istunnot olivat tuottavampia. Sul-
keutuneet lapset, joilla oli kommunikaation vaikeutta, olivat koiran läsnä ol-
lessa paremmassa vuorovaikutuksessa. Levisonin monet kollegat hylkäsivät
aluksi hänen ajatuksensa, mutta tästä huolimatta Levison kirjoitti vuonna 1969

kirjan *Lemmikkieläinkeskeinen lasten psykoterapia* ja vahvisti tällä asemansa eläinhoidollisen hoidon edelläkävijäksi. (Therapy Dogs 2018.)

Tämän lisäksi toinen yhtä merkittävä havainto Yhdysvalloissa viitoitti myös eläinavusteisen toiminnan kehittymistä. Ohiossa nuorisopsykiatrian osaston lapset halusivat leikkiä läheisen kennelin koirien kanssa, joiden haukuntaa he kuuntelivat aiemmin päivittäin. Lasten ja koirien päivittäisten tapaamisten vaikutuksia tutkittiin ja todettiin potilaiden itseluottamuksen ja sosiaalisten kanssakäymisen kehittyneen myönteiseen suuntaan. Eläinavusteinen terapiatyö on kehittynyt näistä ajoista paljon tutkimustiedon ja järjestelmällisen kehitystyön ansiosta. (Salovuori 2014, 63.)

3.2 Eläinavusteisen työskentelyn käsitteitä

3.2.1 Eläinavusteinen toiminta

Latvala-Sillmanin (2018) mukaan eläinavusteinen työskentely voidaan jakaa eläinavusteiseen toimintaan, opetukseen, terapiaan ja sosiaalityöhön. Eläinavusteinen työskentely voi olla ammattimaista tai vapaaehtoistoimintaa. Eläimiä käytetään lasten ja nuorten kuntoutuksessa, vammais- ja vanhustyössä, perhetyössä, opetuksessa, toiminta- ja fysioterapiassa sekä psykoterapiassa. (Suomi ym. 2016, 141.) Eläinavusteisissa menetelmissä eläimellä on avustava tehtävä työskenneltäessä kohti ihmisen hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa. (Haapala ym. 2018, 5–6.) Eläinavusteisen terapian kaltaista toimintaa on myös sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja koirien käyttö erityisopetuksessa. (Salovuori 2014, 53.)

Eläinavusteisessa toiminnassa eläimet ovat osana harrastus- ja virkistystoimintaa, jonka toteuttajat toimivat usein vapaaehtois pohjalta, eikä sitä toteuttavalla henkilöllä ei tarvitse olla ammatillista koulutustaustaa. Eläinavusteinen toiminta on ihmisten aktivoimista erilaisten kotieläinten tai maatilojen eläinten avustuksella. Eläinavusteisesta toimintaa on Suomessa mm. kaverikoira toiminta ja eläinvierailuja tehdään erilaisiin asumispalveluyksiköihin ja laitoksiin. Eläinavusteisesta toiminnasta käytetään lyhennettä AAA, *Animal Assisted Activities*. (GreenCare Finland 2019; Salovuori 2014, 53.)

3.2.2 Eläinavusteinen opetus

AAE, *Animal Assisted Education* on kasvatus- ja koulutyötä, jossa eläinavusteiseen työskentelyyn perehtynyt opettaja tai erityisopettaja käyttää eläintä apuna opetustyössä ja oppilaiden tunnetaitojen harjaannuttamisessa. Koira voi olla näissä tilanteissa korvaamaton tuki opettajalle. Toiminnan tavoitteena on oppimisen helpottuminen eläimen avustuksella. Latvala-Sillmanin (2018) mukaan erityislasterien kanssa työskenneltäessä koiran läsnäolon on havaittu rentouttavan oppilaita, helpottavan keskittymistä mikä on auttanut oppilaita työskentelemään paremmin. Oppilaiden läsnäolo ja tietoisuus luokan tapahtumista sekä katsekontaktin sietäminen on parantunut ja koiran on havaittu auttaneen oppilaita itsehillinnässä sekä tunnetaitojen säätelyssä. (Latvala-Sillman 2018, 29, 35, 36.)

Suomessa koiria opetustyön tukena käytävillä opettajilla ei juurikaan ole yhteistyötä keskenään tai yhteistä pedagogista näkemystä asiasta, vaan kaikki tekevät työtänsä ainutlaatuisella ja omannäköisellä tavallaan. (Ahonen 2013, 184.) Sairaalaopetuksessa eläinavusteisen toiminnan eri muodot ja toimintatapojen yhdistäminen sekä kehittäminen yhteistyössä lasten- ja nuorisopsykiatrisen hoidon kanssa mahdollistaa helposti käyttöön otettavan menetelmän. Tunnetaitojen opettaminen eläinavusteista toimintaa hyödyntämällä ja eläinten terapeuttinen käyttö mahdollistavat hoidollista ja pedagogista kuntoutusta lapsille ja nuorille, joilla on diagnosoitu käytöshäiriö tai masennusoireinen käytöshäiriö. (Jokela 2013, 199.)

3.2.3 Eläinavusteinen terapia

Eläinavusteisesta terapiasta käytetään lyhennettä AAT, *Animal Assisted Therapy*. Se on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa terapeutti käyttää eläimiä apuna työssään. Eläinavusteista terapiaa toteuttavalla henkilöllä on terveys- tai sosiaalialan koulutus tai terapiatyöhön soveltuva koulutus sekä eläinavusteisen toiminnan täydennyskoulutusta. Eläinten kanssa työskentely mahdollistaa toiminnan ja elämysten kautta oppimista sekä sanallisen ilmaisun puuttuessa tunnetason tiedon esille tuloa. (GreenCare Finland 2019; Salluvuori 2014, 53.)

Eläinavusteisessa terapiassa eläin helpottaa vuorovaikutussuhteita sekä auttaa toipumista terveyteen liittyvissä ongelmissa. Terapeutit, jotka käyttävät eläinavusteista toimintaa uskovat sillä olevan monenlaisia etuja asiakkaan auttamisessa kohti itsetunnon kasvua ja parempaa mielenterveyttä sekä sosiaalisia taitoja. (Therapy Dogs, 2018.)

Ikäheimon (2013) mukaan koira-avusteinen yksilöpsykoterapia on tavoitteellinen vuorovaikutusprosessi psykoterapeutin ja lapsen tai nuoren välillä, jossa koira tekee siitä turvallisemman ja ystävällisemmän aidolla välittämislään ja ilollaan. Psykoterapiassa hoidetaan psyykkisten häiriöiden ja käyttäytymisen ongelmia vuorovaikutuksellisten keinojen avulla. Psykoterapia muotoja on useita ja ne ovat kestoltaan vaihtelevia lyhyistä aina vuosia kestäviin. Psykoterapiassa käytetään tavallisesti sanallistettua vuorovaikutusta lapsen tai nuoren kanssa toimiessa. Ei-kielellisen kommunikaation määrä kasvaa koiran ollessa mukana terapiassa, terapeutti ja lapsi tai nuori viestivät koiran kanssa, jolloin myös terapeutin ja lapsen tai nuoren keskinäinen ei-sanallinen viestiminen tulee helpommin tarkasteltavaksi. (Ikäheimo 2013, 135, 136.)

Eläinavusteisesta psykoterapiasta on todettu olevan hyötyä (Beetz & Turner 2012; Nimer & Lundl 2009; Fine 2006; Kruger 2004; Wilson & Turner 1998; Cusack 1988) tekemien tutkimusten mukaan, sellaisten masennus ja ahdistushäiriöiden hoidossa, joihin kuuluu taipumus vetäytyä ja vastustaa terapeutin kanssa kontaktissa olemista. Eläinavusteisesta psykoterapiasta on hyviä kokemuksia laaja-alaisten kehityshäiriöiden hoidossa, joihin liittyy kiintymyssuhdevaikeutta ja sosiaalisia haasteita kuten autismi ja asperger ja ADHD sekä uhmakkuushäiriöitä. (Ikäheimo 2013, 138.)

Eläinavusteisista terapioidista tunnetuimpia on ratsastusterapia. Se on kokonaisvaltainen kuntoutusmuoto, jossa kuntoutuja, terapeutti ja hevonen tekevät töitä yksilöllisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Ratsastusterapialla pyritään lisäämään fyysistä toimintakykyä sekä kohentamaan psyykkisiä valmiuksia sekä tasapainottamaan mieltä. Ratsastusterapia kohderyhmä on laaja ja asiakkaan tilanne vaikuttaa siihen, miten sitä voidaan käyttää kehotietoisuuden lisäämiseen tilanteissa, jossa keho ei toimi, psykoterapian apuna tai käytöksen ja kehityksen haastavissa tilanteissa. (Selvinen 2011, 15, 16.) Ratsastus-

terapialla voidaan oppia kehon, mielen ja käyttäytymisen hallintaa sekä kehittää mielialaa ja motivaatiota. Sen avulla voidaan edistää luottamuksellisen ilmapiirin syntymistä, vahvistaa itseluottamusta sekä parantaa minäkuvaa. Ratsastusterapia mahdollistaa omatoimisuuden ja itsenäisyyden lisääntymisen sekä keskittymiskyvyn paranemisen. (Kiskola 2019, 177.)

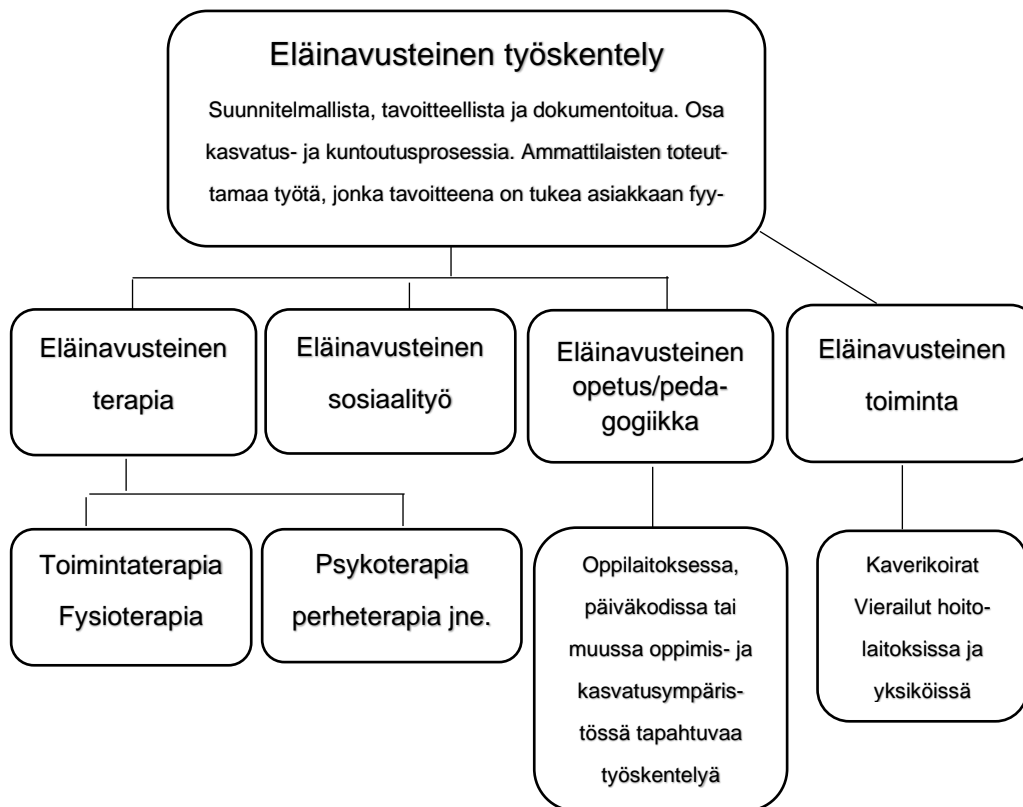
Palolan (2013) mukaan erilaiset pelot ja vihamielinen käytös ovat yleisiä psyykkisesti oireilevilla lapsilla. Aggressiivisten tunteiden käsitteleminen hevosen avulla on tuloksellista, sillä hevonen ilmaisee yksinkertaisia ja alkukantaisia tunteita tavoilla, joita ihminen kykenee havainnoimaan. Hevonen on voimakkaasti koko olemuksellaan reagoiva eläin kohdatessaan rajuja otteita tai aggressiivisuutta ihmisen taholta. Käyttäytymismallin muutos muuttaa myös hevosen toimintaa rauhalliseksi ja yhteistyöhaluinen vuorovaikutus on palkitsevaa sekä lapsi saa samalla harjoitusta ja uudenlaista tapaa olla vuorovaikutuksessa. (Palola 2013, 161–162.)

3.2.4 Eläinavusteinen sosiaalityö

AASW, *Animal Assisted Social Work*, on eläinavusteista sosiaalialan työtä. Lastensuojelulaitoksissa ja perhekodeissa on käytössä eläimiä hoidon tukena ja eläinavusteista työskentelyä käytetään paljon myös lastensuojelun asiakasperheiden parissa työskenneltäessä. Eläinavusteisella työskentelyä hyödynnetään erityisesti tunnetaitojen opettelemisessa ja tunteiden käsittelyssä. (Suomi ym. 2016, 136.) Koira voi myös auttaa lapsen sopeutumista uuteen ympäristöönsä etenkin kiireellisissä sijoituksissa ja rauhoittaa lasta esimerkiksi nukahtamistilanteissa omalla läsnäolollaan. Koiran kyky tarjota varauksetonta hyväksyntää ja positiivista läsnäoloa lapselle, voi toimia hyvänä linkkinä luottamuksen rakentamisessa lapsen ja henkilökunnan välille. (Latvala-Sillman 2018, 43–44.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä, tukea hyvinvointia ja edistää sosiaalisista kasvua. Toiminnan vaikuttavuus perustuu kokemuksellisuuteen, vuorovaikutukseen sekä osallisuuden kokemukseen hevosten ja talliyhteisön kanssa. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa yhdistyvät luontokokemukset, hevosten ja muiden eläinten terapeuttinen vaikutus, seikkailupedagogiikka ja yhteisöllisyys. Kohderyhmät ovat olleet

aiemmin lapset ja nuoret, mutta nykyään asiakaskunta on laajentunut muihin ikäryhmiin. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkailla on usein psyykkisiä, fyysisiä ja sosiaalisia ongelmia. (Kiskola 2019, 174–175.)

Kuva 1. Eläinavusteisen työn jaottelu ja määritelmät (mukaiillen Kahilaniemi 2016)

Kahilaniemi (2016) tuo esille kaaviossaan, miten eläinavusteinen työskentely jakautuu neljään eri osa-alueeseen. Eläinavusteista terapiaa voidaan hyödyntää sekä toimintaterapiassa että psykoterapiassa ja eläinavusteista opetusta oppilaitosten lisäksi päiväkodeissa ja erilaisissa kasvatusympäristöissä. Eläinavusteisen toiminnan alla työskentelevät myös kaverikoirat, joita käytetään vierailmassa mm. hoitolaitoksissa. (Kahilaniemi 2016, 21–22.)

3.3 Eläinavusteinen työskentely hyvinvointia lisäämässä

Allardt (1976) määrittelee hyvinvoinnin tilaksi, joka mahdollistaa keskeisten tarpeiden tyydyttymisen. Pohjoismaisen hyvinvoinnin kolme ulottuvuutta ovat Allardtin (1976) mukaan elintaso (having), itsensä toteuttamisen muodot (being) ja yhteisyysuhteet (loving). Hyvinvointi on objektiivisempi käsitys kuin

onnellisuus, mutta hyvinvointia tarkastellessa ei voida jättää huomioimatta ihmisen subjektiivisia tunteita, sillä ne vaikuttavat ihmisen kokemaan hyvinvoinnin tunteen kokonaisuuteen. (Allardt 1976, 32–33, 149.)

Elämänlaadulle tai hyvinvoinnille ei ole yhtä vallitsevaa määritelmää. Eri elämänlaatuteoriat sisällyttävät siihen sellaisia tekijöitä kuin koettu hyvinvointi ja terveys, psyykinen hyvinvointi, sosiaaliset suhteet, mielekäs tekeminen, elinympäristön laatu ja aineelliset elinot. Elämänlaadun tekijöiden merkityksen on myös todettu vaihtelevan elämän eri vaiheisessa. (Vaarama ym. 2014, 22–23.)

3.4 Eläinavusteinen työskentely sosiaalisten taitojen vahvistajana

Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan asiakastasolla vuorovaikutustaitojen ja itseilmaisutaitojen lisääntymistä sekä sosiaalisten tilanteiden hallintaa. Näiden taitojen vahvistuminen näkyy kykynä luoda ja ylläpitää ihmissuhteita, luottamuksena ja vastuunottamisena muista, itsearvostuksen lisääntymistä sekä merkityksellisten ihmissuhteiden olemassaoloa. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2018.)

Yli-Viikarin (2011) mukaan eläimistä huolehtiminen on kuntouttavaa, kun hoidon kohde muuttuu itsestä eläimeen. Empatia taitoja ja toisen ihmisen ymmärtämistä voi harjoitella eläimen avulla. Yhteyden tunteminen ja vastuunottaminen eläimestä vähentävät oman erillisyyden tunnetta. Myötätunnon kokeminen ja myötätunto itseä kohtaan on myös edellytyksenä myös oman paranemisprosessi käynnistymiselle. Vuorovaikutus eläimen kanssa on eläinavusteisen terapian keskeinen tekijä ja tuo työskentelyyn uusia mahdollisuuksia, joiden avulla työstetään sosiaalisen vuorovaikutuksen taitoja. (Vaarama ym. 2014, 22–23.)

Pietarisen (2017) mukaan eläinavusteisuus toimii positiivisena lisänä psyykkisessä ja sosiaalisessa huomioimisessa ja koulunkäynnin sosiaalisten edellytysten tukemisessa. Eläimen läsnäolosta nuoret kokivat saaneen sosiaalista tukea sekä sosiaalisten taitojen vahvistumista. Eläinavusteinen työskentely kuraattorin vastaanotolla helpotti nuorten puhumista, lisäsi hyvää mieltä ja toimi rauhoittavana tekijänä tapaamisten aikana. Kuraattorin taidot koiran

kanssa toimimisessa nousivat tutkimuksessa esille suunniteltaessa koiran mukaan ottamista nuorten kanssa tehtäviin harjoitteisiin sekä eläinavusteista työskentelyä nuorten tavoitteita tukevaksi. (Pietarinen 2017, 30, 54–55.)

Kainulainen (2017) toteaa tutkimuksessaan koira-avusteisen toiminnan tarjoavan matalan kynnyksen vuorovaikutusta, toimivan ihmisten tukemisessa sekä tuovan esiin pääosin myönteisiä tunteita, mutta kaikille tutkimuksessa mukana olleille eläinavusteinen interventio ei toiminut. Kainulaisen (2017) mukaan eläinavusteisen toiminnan pitää olla säännöllisesti toistuvaa, jotta se on vaikuttavaa. Eläinavusteista toimintaa suunniteltaessa on tärkeää huomioida asiakkaiden yksilöllisyys ja toiveet. Tutkimuksen tuloksena todettiin koiran luovan kodikkuutta ja rentoutta ympäristöönsä, mikä osaltaan näyttää mahdollistavan ihmisten toiminnan muutoksen mahdollisuuden. (Kainulainen 2017, 31–32, 75–88.)

Kirvesniemen (2014) mukaan koira-avusteisessa toiminnassa psykoterapeutin on mahdollista vahvistaa koiran mahdollisesti aikaansaamaa hyvän olon tunnetta ja rentoutumista asiakkaassa. Koiran avulla voidaan tutustua asiakkaisiin ja saada heistä lisää tietoa sekä keskustella arkaluonteisista aiheista. Koira-avusteisessa yksilöpsykoterapiassa psykoterapeutin on mahdollista häivyttää omaa ammatillista rooliaan ja vähentää tilanteen ongelmallisuutta. Pelkästään koiran läsnäolo terapiahuoneessa ei riitä toteuttamaan eläinavusteisen psykoterapian terapeuttista tehtävää, vaan psykoterapeutti joutuu aktiivisesti nostamaan koiran puheentasolla yhteisen huomion kohteeksi sosiaalisen vuorovaikutuksen helpottumiseksi. (Kirvesniemi 2014, 65–67.)

Yksi sosiaalisen käyttäytymisen muoto on oleminen eläimen kanssa vuorovaikutuksessa. Eläin lievittää masennuksen ja ahdistuksen kokemuksia sekä vähentää yksinäisyyden tunnetta ja kortisolini eli stressihormonin määrää veressä. (Kirvesniemi 2014, 65–67.)

3.5 Mielenterveyden edistäminen eläinavusteisella toiminnalla

Mielenterveyttä edistetään vahvistamalla ihmisen itsetuntoa ja elämänhallintaa sekä sosiaalista tukea ja tukemalla osallisuutta. Hyvään mielenterveyteen

kuuluu mielekäs toiminta, hyvä itsetunto, elämänhallinnan tunne, tulevaisuuden usko, kyky solmia tyydyttäviä sosiaalisia suhteita sekä taito kohdata vastoinkäymisiä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Keskeisiä vaikutusmekanismeja, joilla eläinten kuntouttavia ja eheyttäviä ominaisuuksia selitetään, on kosketuksen ja läheisyyden rauhoittava vaikutus ihmiseen. Eläin koetaan myös luotettavana ja turvallisuuden tunteen kokeminen on tärkeää etenkin silloin kun läheiset ihmissuhteet ovat olleet ongelmallisia. (Yli-Viikari 2011, 8.) Masentuneiden nuorten hyötyvät koira-avusteisesta työskentelystä. Sisäinen tyhjyyden tunne sekä ajatus siitä, ettei ole mitään puhuttavaa tai jaettavaa saattaa helpottua koiran kohdatessa joka kerta nuoren innostuneesti ja hyväksyen. Koirasta on helppo puhua sekä siirtää katse koiraan silloin kun ei halua katsoa terapeuttia. Tällä on positiivinen vaikutus ilmapiiriin sekä kontakti nuoreen muodostuu vähitellen ja mahdollistaa samalla muunlaisen työskentelyn tämän kanssa. (Ikäheimo 2013, 147.)

Eläinten käyttö osana hoitotyötä tuo vaihtelua kuntoutuslaitoksissa päiväohjelmaan ja terapiaeläimen vierailun aikana potilaat voivat päästä hetkeksi irrottautua sairaudestaan. Vuorovaikutus terapiaeläimen kanssa aktivoi ja edistää itsehoitoa. Yhdysvalloissa vankilat ovat alkaneet käyttämään terapiakoiria epäsosiaalisen käyttäytymisen ja itsemurhatapausten vähentämiseksi. Terapiakoirien läsnäolon on havaittu lisäävän myötätuntoa, kärsivällisyyttä ja luottamusta. Terapiakoiralla on ollut myös positiivisia vaikutus vartijoiden ja vankien välisten suhteiden kohenemiseen. (Therapy Dogs 2018.)

Sompin & Vainikan (2018) mukaan oppilaiden aiemmat kokemukset eläinten kanssa vaikuttivat paljon tutkimustuloksiin. Opettajan oman koiran käyttö ja opetustyyli vaikuttivat positiivisesti koira-avusteista opetuksen hyödyntämisessä. Koira-avusteinen opetus sopi integroituna eri oppiaineiseen kuten äidinkieleen, kuvaamataitoon ja liikuntaan sekä tuovan esiin oppilaiden empatiakykyä. Tutkimuksessa todettiin koira-avusteisen opetuksen onnistumista ja toimivuutta voivan estää oppilaiden negatiiviset asenteet ja kiinnostuksen puute koirasta. Oppilaille tulee antaa aikaa tutustua koiraan. Koiran kanssa toimiminen luokassa todettiin tutkimuksessa motivoivaksi ja rahoittavaksi. (Somppi & Vainikka 2018, 56–62.)

Kelan tutkimusjulkaisussa Eläinavusteinen terapia, katsaus tutkimuskirjallisuuteen ja toimintaan Suomessa, todetaan eläinavusteisen terapian olevan innostuksen aihe terveydenhuollossa, mutta tarvitsevan jonkinlaista säätelyä alalle. Terapeuttien koulutuksen laadusta ja valvonnasta vastaa aluehallintovirasto ja Valvira, mutta eläinten koulutuksessa ja testauksessa ei ole yhteneväistä linjaa Suomessa. Rajanvetoa eläinavusteisen terapian ja vapaaehtoisen eläinavusteisen toiminnan välillä myös tarvittaisiin. Tutkimusnäyttö eläinavusteisten menetelmien hyödyistä ei ole kovinkaan vakuuttavaa tutkimuksen mukaan, sillä laadukkaita satunnaiskontrolloituja tutkimuksia on tehty vähän. Katsauksen johtopäätös on kuitenkin, että eläinavusteinen terapia on terapeutin keino kuntoutujille, jotka haluavat työskennellä eläimen kanssa. (Hautamäki ym. 2018, 53.)

Eläinavusteisen terapian lähtökohtana on, että eläimen käyttö on vain yksi menetelmä terapeutille ja eläin työskentelee terapeutin työparina. Asiakkaan halu työskennellä eläimen kanssa on edellytys eläinavusteisen menetelmän liittämiseen asiakkaan hoitosuunnitelmaan. Eläinavusteisista menetelmistä on kuntoutuksessa hyötyneet tutkimusten ja toimijoiden kokemusten perusteella aikuiset, joilla on mielenterveys- tai päihdehäiriöitä sekä muistisairaat sekä lapset, joilla on oppimisvaikeuksia, neuropsykiatrisia häiriöitä tai kehityksellisiä häiriöitä. Eläinavusteisessa terapiassa käytetyt työmenetelmät ovat vuorovaiikutuksellisia harjoituksia, motorisia harjoituksia ja toiminnanohjauksellisia harjoituksia, joissa eläinavusteisella toiminnalla on lisätty asiakkaan motivaatiota, ja eläimellä on ollut asiakkaaseen rauhoittava sekä keskittymiskykyä lisäävä vaikutus. (Hautamäki ym. 2018, 54–55.)

3.6 Eläinavusteinen toiminta ja fyysinen hyvinvointi

Ihossa on ihmisen suurin tuntoelin ja siinä on monentyypisiä reseptoreja. Kosketus- ja lämpöreseptoreja aktivoivat ärsykkeet saavat aikaan myös rauhoittumista ja hyvänolon tunnetta. Nämä vaikutukset tulevat hieman myöhemmin kuin hyökkäys- ja pakojärjestelmästä ja saattavat kestää pitkäänkin viimeisen käsittelyn jälkeen. Tämän ilmiön selittää oksitosiini. (Moberg 2007, 113–114.)

Eläinten kanssa tapahtuvan toiminnan, eläimen silittämisen ja eläimen hyväilyn, on havaittu lisäävän mielihyvähormoni oksitosiinin määrää veressä, mikä puolestaan on vaikuttanut positiivisesti verenpaineeseen ja sydämen sykkeeseen. Koiran silittämisen ja jo pelkän katsekontaktin on todettu lisäävän myös muita mielihyvähormoneja. (Nagasawa ym. 2015, Hautamäki ym. 2018, 36 mukaan.) Honkasen (2013, 48) mukaan Sugawara ym. (2012) totesivat koiran läsnäolon olevan yhteydessä ihmisen lyhytaikaiseen stressitason alenemiseen aivotoiminnan tasolla. Alhaisimmat stressireaktiot ja nopein toipuminen stressaavista tilanteista sydän- ja verisuonitasolla mitattuna tapahtui henkilöillä, jotka omistivat lemmikkieläimen. Eläimen pelkkä läsnäolo voi nopeuttaa toipumista stressitilanteesta. (Allen ym. 2002, Honkanen 2013, 48 mukaan.)

Koira voidaan käyttää apuna myös fysioterapiassa ja sitä on Suomessa käytetty henkilöille, joilla on aivovaurio tai osittainen selkäydinvaurio. Koira-avusteinen fysioterapia on tavoitteellista ja sen edellytyksenä on, että kuntoutuja pitää koirista ja haluaa osallistua siihen. Fyysisesti vaikeasti vammautuneiden kuntoutumista toteutettaessa paikalla on usein koira ohjaaja fysioterapeutti sekä kuntoutujan oma fysioterapeutti. Koira-avusteinen fysioterapia mahdollistaa moniammatillisen yhteistyön riippuen asetetuista tavoitteista tai tehtävistä, paikalla voi olla toimintaterapeutti, psykologi tai puheterapeutti. Koira-avusteisen fysioterapian edesauttaa kuntoutujaa aktiivisempaan osallistumiseen ja pidempään harjoittelujaksoon. Samalla mahdollistuu vaativampien harjoitteiden käyttäminen ja sanallinen vuorovaikutus muiden kanssa. (Leppänen 2013, 150–151, 155.)

Latvala-Sillmanin (2018) mukaan koira vaikuttaa ihmisen fyysiseen hyvinvointiin laskemalla kortisolitasoa ja nostamalla oksitosiinitasoa. Koiran käsittely laskee myös verenpainetta. Koiran avulla voidaan siedättää yli- tai aliviritynyttä aistijärjestelmää. Koira edistää myös asiakkaan kuntoutumista sekä helpottaa erilaisiin ryhmätoimintoihin osallistumista ja edesauttaa ryhmäytymistä. Koiran avulla asiakas jaksaa harjoitella pidempään ja vuorovaikutus ohjaajan kanssa on helpompaa. (Latvala-Sillman 2018, 23.)

Eläinavusteiset menetelmät ovat hiljalleen vakiintumassa oleva toimintamuoto kasvatukseen-, sosiaali- ja terveydenhuollon alalla. Mielenterveyshäiriöiden riskissä olevien lasten ja nuorten parissa tehdyllä eläinavusteisilla menetelmillä on saatu hyviä tuloksia ja aiheesta on tehty useita tutkimuksia viimeisten vuosien aikana Suomessa. (Haapala ym. 2018, 5.) Eläinavusteisen terapian hyötyjä on kuitenkin haastavaa määrittää ja todentaa lääketieteeseen, psykiatrian ja psykologian kannalta. Tästä syystä monet eläinavusteisen terapian asiantuntijat uskovat, että eläinavusteinen terapia on vielä aliarvostettua ja sen uskottavuuden lisäämiseksi on tehtävä enemmän tutkimusta. (Therapy Dogs, 2018.)

3.7 Eettisiä näkökulmia eläinavusteiseen työskentelyyn

Eläinavusteisessa työskentelyssä on otettava huomioon toiminnan vapaaehtoisuus, ketään ei saa pakottaa vasten tahtoaan osallistumaan toimintaan. Toimintaan osallistujien lisäksi on huomioitava muut, joita toiminta koskettaa, vaikka eivät siihen itse osallistuisivatkaan. Tällaisia henkilöitä voivat olla vanhemmat, sisarukset ja työkaverit. Allergiat ja hygienia-asiat on myös huomioitava eläinten kanssa työskenneltäessä. Asioista keskustelemalla voidaan sopia ja varmistaa, että toiminta on eettistä sekä tarkoituksenmukaista. Eläimen ohjaajan on huolehdittava siitä, että toiminta pysyy myös eläintyöparin osalta eettisesti kestäväenä. Tämä tarkoittaa eläimen oikeuksien kunnioittamista, sen käytöksen ja viestinnän ymmärtämistä sekä kannustamalla toimimista. Eläimen hyvinvoinnista on pidettävä huolta niin työskenneltäessä kuin vapaaajalla eikä työskentely saa ohittaa eläimen oikeutta hyvään elämään. (Latvala-Sillman 2018, 80–81, 90.)

Eläinavusteista toimintaa toteutetaan usein oman eläimen avustuksella ja ohjaajalla on erityinen suhde työskentelevään eläimeen. Tuolloin eläimen hyvinvointi ja siitä huolehtiminen ovat itsestäänselvyyksiä, mutta toisaalta ohjaajan objektiivisuus voi hämärtyä yllättävissä tilanteissa, joissa sekä asiakkaan että eläimen ohjaaminen tilanteessa eteenpäin vaatii ammatillisuutta. Koirat kasvatukseen- ja kuntoutustyössä ry:n ohjeiden mukaan ohjaajan vastuulla on työskentelyn aikana havainnoida asiakasta, asiakkaan tunnetilaa sekä sen vaikutusta eläimeen. Lisäksi ohjaaja huolehtii työskentelyyn liittyvästä tiedottamisesta sekä dokumentoi toimintaa. Ohjaaja huolehtii myös siitä, että työskentelevä

koira on riittävän koulutettu asiakastyöskentelyyn. (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2017.)

Yksilölliset keho- ja tunnevasteet on huomioitava eläinavusteista toimintaa suunniteltaessa. Kaikki eivät koe eläinten lähellä myönteisiä tunteita ja eläinlajien välillä on myös eroja. Lapsuudessa tapahtunut negatiivinen koirakokemus voi aiheuttaa eliniän kestävän vastenmielisyyden kokemuksen koria kohtaan, kun taas kissan tai jonkin muu eläinlajin kohdalla myönteisiä tunnekokemuksia nousee esiin. (Laukkanen 2013, 33.)

Eläinallergiaan siedättämistä altistamalla on harkittava tarkoin. Sattuma ja yksilöllinen herkkyys ovat määrittämässä herkistyykö henkilö tietylle koiralle, lisäksi ristiallergian vuoksi riittävässä altistuksessa useimmat koira-allergikot voivat saada oireita. Osa ihmisistä saa voimakkaita oireita eläimestä ja tilanne voi pahentua ja kroonistua jatkuvassa elinkontaktissa. Tukkoisuus, alempien hengitysteiden oireet kuten yskä ja hengenahdistus ja iho-oireet, voivat olla oireita vaikeasta allergiasta. Allergiaoireita voi lieventää lääkityksellä, mutta tuolloin vaimennetaan vain oireita. Eläinsiedätyshoitoa annetaan Suomessa vain harvoin ja tuolloin se liittyy usein tilanteisiin, joissa ihminen tarvitsee eläintä toimintansa tueksi, esimerkiksi näkövammaisen ihminen tarvitsee opaskoiraan tai eläinlääkäri, joka on herkistynyt eläimille. (Valovirta 2013, 52, 54, 55.)

Eläinavusteista toimintaa toteutettaessa on huomioita asioita sekä työntekijän ammatillisuuden, asiakkaan että käytettävän eläimen näkökulmasta. Työntekijän toimintaa ohjaa ammattieettisten ohjeiden lisäksi, ohjausosaaminen, eläinavusteisuuteen liittyvät tiedot ja taidot, työyhteisö ja riskien hallinta. Toiminnan on oltava asiakkaan tavoitteita ja osallisuutta tukevaa, turvallista ja menetelmänä asiakkaalle sopiva. Eläimen valintaan vaikuttavat sen sopivuus työskentelyyn, riittävä koulutus työtehtäviin ja työskentelyn aikana on huolehdittava sen hyvinvoinnista ja viihtymisestä työssä. (Kihlström-Lehtonen 2019, 151.)

4 HUMANA OY

4.1 Pohjoismainen hoitoalan yritys

Humana on pohjoismainen hoitoalan yritys, joka toimii Suomen lisäksi Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa. Humanalla on Ruotsissa markkinajohtaja yksilö- ja perhehoidossa sekä henkilökohtaisessa avustamisessa. Norjassa ja Suomessa Humanalla on merkittävä asema yksilö- ja perhepalveluiden tuottajana. Tanskassa markkinaosuus on pienempi. (Humana-concernen 2020.)

Humana Oy on toiminut Suomessa vuodesta 2016 lähtien Arjessa Oy:n kautta. Vuonna 2019 huhtikuussa Coronaria Hoivan palvelut tulivat osaksi Humanaa ja Suomessa työskentelee Humana Oy:n palveluksessa noin 2500 sosiaalialan ammattilaista, jotka tavoittavat yli 3500 asiakasta päivittäin. Yrityksen tavoitteena on tuottaa Suomessa laadukkaita ja kattavia sosiaali- ja hoivapalveluita. Humana Oy toimii Suomessa avopalveluiden, asumispalveluiden ja lastensuojelun toimialoilla. Avopalvelut toteuttavat sosiaalihuoltolain ja lastensuojelun avohuollon mukaisia palveluja lapsille, nuorille ja perheille ja jälkihuollon asiakkaille ja niihin kuuluvat myös asumisen tukipalvelut ja perhekuntoutus asiakkaan kotiin vietynä sekä yksiköissä. Humana Oy:n avopalvelut järjestävät myös asiantuntijapalveluita. (Humana 2020).

Humana Oy:n asumispalvelulla on 1000 asiakaspaikkaa ja noin 1200 työntekijää työskentelee 69 eri toimipaikassa ympäri Suomea. Asumispalvelut tuottavat tehostettua palveluasumista ikäihmisille, mielenterveys- ja päihdekuntoutujille sekä vammaisille. Palveluihin kuuluu tämän lisäksi kotisairaanhoidon ja kotipalvelut. Lastensuojelupalvelun yksiköitä on noin 40 ja asiakaspaikkoja 300 Suomessa. Lastensuojelupalvelut tuottavat perus- ja erityislaitospalveluja, vastaanotto- ja jälkihuoltopalveluja sekä koulutukipalveluja. (Humana 2020.)

4.2 Humana avopalvelut

Ammatillinen tukihenkilötyö on tarkoitettu sosiaalihuollon ja lastensuojelun asiakkaina oleville lapsille ja nuorille. Palvelun tarkoituksena on tarjota yksilöllisten tarpeiden mukaan sosiaalisten taitojen vahvistamista, tukea mielekästä

vapaa-ajan tekemistä ja harrastustoimintaa, tarjota turvallista ja luottamuksellista aikuista rinnalla kulkijaksi, ymmärtää neurologisia haasteita ja tukea arjen asioiden hoitamisessa ja harjoittamisessa lasta ja nuorta. Ammatillinen jälkihuollon tukihenkilö tarjoaa nuorelle tukea itsenäistymisessä, koulunkäynnissä, itsensä huolehtimiseen liittyvissä asioissa sekä taloudellisten asioiden hoitamisessa. Jälkihuollon tukityöskentelyssä tavoitteena on nuoren aktivoiminen omatoimisuuteen yhteiskunnassa, omien asioiden hoitamisessa sekä sosiaalisten suhteiden vahvistamisessa. Tuetussa asumisessa tukihenkilö auttaa asiakasta toimimaan mahdollisimman itsenäisesti ja käyttämään asuinalueensa palveluita. Tuetun asumisen kohderyhmänä on tuen tarpeessa olevat nuoret, päihde- ja mielenterveyskuntoutuja, kriminaalitaustaiset asiakkaat sekä vammaispalveluiden asiakkaat. (Humana Avopalvelut 2020.)

Perhetyöllä ja tehostetulla perhetyöllä sekä kriisiperhetyöllä tuetaan avopalveluissa asiakkaiden arkea ja hyvinvointia. Palvelu on tavoitteellista ja hyvinvoinnin kohentumiseen tähtäävää määräaikaista työskentelyä, jossa tuki vaihtelee perheen tarpeen mukaan kodinhoidollisesta avustamisesta sisäistä vuorovaikutusta tukevaan vaativan tason työskentelyyn. Kriisiperhetyö on suunnattu sosiaali- ja lastensuojelun asiakkaille avuksi akuutteihin kriisitilanteisiin. Kotiin vietävä avohuollon perhekuntoutus voi olla vaihtoehto laitospalvelukselle ja sen tarkoituksena on tarjota tukea lapsen ja vanhemman vuorovaikutukseen, tavoitteellista kuntoutumisprosessia sekä tukea vanhempien arjessa selviytymistä. Intensiivistä, suunnitelmallista ja tavoitteellista perhekuntoutusta toteutetaan myös Humanan perhekuntoutusyksiköissä Ylistarossa, Nummelassa ja Jyväskylässä. (Humana Avopalvelut 2020.)

Avopalvelut toteuttavat myös tapaamispalveluja, tuettuja sekä valvottuja tapaamisia, neuropsykiatrista valmennusta ennaltaehkäisevänä ja asiakkaan elämänhallintaa parantavana menetelmänä, maahanmuuttajatyötä perheille ja aikuisasiakkaille sekä arviointi- ja asiantuntijatyötä liittyen olosuhdeselvityksiin, perhe- ja vanhemmuuden arviointeihin. Avopalvelut tarjoavat osassa alueellisia palveluita myös työelämäpalveluja ja työhönvalmennusta, ammatillista kuntoutusta työeläke- ja vakuutusyhtiöille ja sekä toimintaterapiaa Kela-palvelutuottajana. (Humana Avopalvelut 2020.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen kohde ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen kohteena on Humana Oy:n Espoon avopalveluiden työntekijät, jotka käyttävät eläinavusteisia menetelmiä työskennellessään lastensuojelun avohuolloyksien tukitoimien piiriin kuuluvien asiakkaiden kanssa ammattillisessa tukihenkilötyössä ja perhetyössä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää eläinavusteisen työskentelyn perusteita ja käytäntöjä sekä työntekijöiden antamia merkityksiä eläinavusteiselle asiakastyöskentelylle Humana Oy:n Espoon avopalveluissa.

Tutkimuskysymykset ovat:

Millaista eläinavusteinen työskentely on Humana Oy:n Espoon avopalveluissa?

Miten eläinavusteinen toiminta on vaikuttanut asiakastyöskentelyyn?

Eläinavusteisesta työskentelystä on olemassa tutkimustietoa, joka tukee sen hyödyntämistä ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseen tähtäävässä työssä sosiaalisen työn kontekstissa. Tässä opinnäytetyössä aineistoa kerätään eläinavusteista toimintaa työssään toteuttavilta Humana Oy:n Espoon avopalveluiden työntekijöitä teemahaastattelun menetelmin.

5.2 Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmä

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus. Laadullinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonhankintaan, joka toteutetaan valitulle kohderyhmälle suunnitelmallisesti ja joustavasti. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään menetelmiä, joissa tutkittavien näkökulmat pääsevät esille. Siihen vaikuttavat myös tutkijan arvolähtökohdat, joista käsin pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Tämä vaikuttaa tutkimuksen objektiivisuuteen. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään enemmän nostamaan esiin tosiasioita kuin todentamaan olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 161–165.)

Laadullinen tutkimusote soveltuu tutkimukseeni, koska sillä pyritään ymmärtämään kohteen merkityksiä. Sen avulla voidaan myös tuottaa syvällistä ja tarkkaa tietoa aiheesta ja se sopii hyvin käytettäväksi pienelle tutkittavalle ihmisjoukolla. (Tuomi & Sarajarvi 2004, 85.)

Aineistonkeruumenetelmä opinnäytetyössä on teemahaastattelu, joka toteutetaan työntekijöille ryhmähaastatteluna Skype:n välityksellä. Ryhmähaastattelussa kysymykset kohdennetaan useille haastateltaville samanaikaisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 61.) Ryhmähaastattelu on tehokas tiedonkeruun muoto, jonka etuna on samanaikaisen tiedon saaminen usealta henkilöltä. Sen etuna on ryhmän kyky auttaa väärinymmärrysten korjaamisessa liittyen muistinvaraisiin asioihin. Toisaalta ryhmä voi vaikuttaa siihen, että ryhmähaastattelussa negatiiviset asiat voi jäädä nousematta esiin muista haastateltavista johtuen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 206–207.) Työntekijöiden ryhmähaastattelussa opinnäytetyön tilaaja on valinnut haastateltavat tutkimushaastatteluun.

Teemahaastattelu on keskustelu, joka etenee haastateltavien ehdoilla, tutkijan kuitenkin ohjatessa haastattelun kulkua tarkentavilla kysymyksillä ja pitämällä keskustelun tutkittavassa aiheessa. (Kananen 2014, 76.) Teemahaastattelu sopii tutkimukseeni, koska haluan todentaa tutkimuksessani eläinavusteisen työskentelyn perusteita ja käytäntöjä sekä työntekijöiden antamia merkityksiä eläinavusteiselle asiakastyöskentelylle. Teemahaastattelun teemat muodostuvat tutkimuskysymyksistäni. (Liite 1.)

Teemahaastattelun menetelmin pyrin opinnäytetyössäni nostamaan esiin eläinavusteisen työskentelyn käytäntöjä ja perusteita sekä työntekijöiden antamia merkityksiä eläinavusteiselle perhe- ja tukihenkilötyöskentelylle Humana Oy:n Espoon avopalveluissa. Teemahaastattelussa haastattelut sisältävät samoja teemoja, mutta niitä voidaan esittää eri järjestyksessä eikä kysymysten esittämiselle ole tarkkaa muotoa. Sen etuna voidaan pitää sitä, että haastateltavia voidaan huomioida joustavasti ja tietoa kerätä erilaisissa tilanteissa. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, jolle ominaista on haastattelun teema-alueiden ja aihepiirien tietäminen ennakolta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48.)

Teemahaastattelun käytettävyys aineistonkeruu menetelmänä nousee esiin silloin kun aihe on arka tai sisältää vähän tiedettyjä tai tunnettuja asioita. (Met-sämuuronen 2005, 226.) Hirsjärven ja Hurmeen (2005) mukaan teemahaastattelua käytettäessä tutkijalla on usein suurempi kiinnostus tutkittavan ilmiön perusominaisuuksiin, -luonteeseen sekä hypoteesien löytämiseen liittyen kuin niiden testaamisesta. Teemahaastattelussa korostetaan haastateltavien kokemuksia ja se sopii käytettäväksi tilanteissa, joissa kohteena on arat tai intiimit tutkimusaiheet. (Hirsjärvi & Hurme 1995, 35–37.)

5.3 Aineistonkeruuprosessin eteneminen

Ensimmäinen haastattelukerta sovittiin huhtikuun 2020 alkuun. Tämä kuitenkin peruuntui haastateltavien työkiireiden ja koronaepidemian vuoksi. Seuraava haastattelu aika sovittiin huhtikuun 2020 loppu puolelle ja tämä toteutui Skypen kautta tehtynä ryhmähaastatteluna. Ennen haastattelua kaikilta haastateltavilta pyydettiin kirjallinen lupa ja haastatteluun ryhtyminen oli täysin vapaaehtoista.

Tutkimuseettisistä asioista oli haastateltavia tiedotettu kirjeessä 1.3.2020. Kirjeessä kerrottiin, että tutkimuksessa noudatetaan hyviä tutkimuseettisiä käytäntöjä kaikissa tutkimuksen vaiheissa, saatujen tietojen olevan luottamuksellisia ja tulokset kirjataan niin, ettei yksittäistä haastateltavaa voida niistä tunnistaa. Kirjeessä kerrottiin myös haastatteluista saatavan aineiston olevan ainoastaan tutkijan käytettävissä opinnäytetyöprosessin ajan salasanalla varustetulla muistitikulla. Skypen kautta tehty haastattelu nauhoitettiin ja tästä vielä erikseen mainittiin haastateltaville ennen haastattelun alkamista.

Haastattelun runko rakennettiin neljästä osasta. Haastatteluteemoja ovat eläinavusteisen toiminnan taustat, käytännöt ja erityispiirteet sekä vuorovaikutussuhteet asiakastyössä. Haastattelu toteutettiin opinnäytetyön tilaajan ehdottamana päivänä ja kellonajalla. Skypen käyttö mahdollisti haastateltavien osallistumisen haastatteluun itse valitsemassaan paikassa. Haastatteluun osallistui kaikkiaan seitsemän eläinavusteista toimintaa toteuttavaa tai aiemmin nykyisessä työssään sitä käyttänyttä työntekijää, joista yksi oli lähiesimies ja yksi toiminnanjohtaja.

5.4 Aineisto ja analyysi

Aineiston analyysitapa on sisällönanalyysi, jolla pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä muodossa. Sisällönanalyysillä järjestetään ja luokitellaan kerätty aineisto johtopäätösten tekoa varten ja se mahdollistaa tutkittavan aineiston tarkastelun inhimillisiä merkityksiä etsien. Sisällönanalyysi perustuu päättelyyn ja tulkintaan. (Tuomi & Saarijärvi 2004, 105, 115–116.) Analysointitapaa on hyvä miettiä jo aineistoa kerätessä. Aineiston kuvailussa pyritään ilmiöiden ja kokemusten kuvailuun, aineiston luokittelu luo pohjan haastatteluaineiston tulkinnalle ja sen avulla voidaan myöhemmin tulkita ja yksinkertaistaa aineiston eri osia ja jäsentää tutkittavaa ilmiötä. Aineiston yhdistely yrittää löytää luokittelujen välille säännönmukaisuuksia ja samankaltaisuuksia. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 135, 145–150.)

Aineisto muodostui seitsemästä haastattelusta, jotka toteutettiin ryhmähaastatteluna Skypea kautta. Ryhmähaastattelu kesti tunnin ja eteni alussa niin, että jokainen haastateltava vastasi vuorollaan esitettyyn kysymykseen teeman mukaisesti. Haastattelun edetessä haastateltavat ottivat puheenvuoroja vapaammin ja kommentoivat keskustelua.

Haastattelut litteroitiin melko sanatarkasti, ja kirjoitettua aineistoa kertyi 26 sivua. Litteroidut haastattelut olivat pituudeltaan kahdesta neljään sivua. Haastattelut numeroitiin ja nimettiin tunnuksilla H1–H7. Haastateltavien kanssa sovittiin haastattelujen päätteeksi, että tarvittaessa haastatteluja voidaan tarkentaa henkilökohtaisella puhelulla. Aloitin aineiston käsittelyn ja päätin jättää myöhemmään harkintaan mahdollisen lisäaineiston hankinnan tarpeen. Aineiston analyysin edetessä huomasin, että tehdyt haastattelut riittivät antamaan vastauksia tutkimuskysymyksiini, joten lisähaastatteluja en tehnyt.

Aineistolähtöisessä analyysitavassa aineisto redusoidaan eli pelkistetään. Tämän jälkeen aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään eli aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja eroavuuksia. Lopuksi aineistosta abstrahoidaan eli muodostetaan teoreettisia käsitteitä valikoidun tiedon perusteella. (Tuomi & Saarijärvi 2018, 122–125.)

Kanasen (2014) mukaan litterointia tehdään usein karkeasti eli aineistosta tuodaan tiivistetysti asia esille. Sanatarkkoja lainauksia käytetään sitaateissa tuloksia esitettäessä. Litteroitaessa ei etukäteen voida tietää, mitä tutkimusaineistosta tarvitaan analysointiin. Tämä tuo omat haasteensa litterointiin. (Kananen 2014, 101–103.) Aineiston käsittely ja analysointi tulisi aloittaa mahdollisimman pian aineiston keräämisen jälkeen, jotta aineistoa voidaan tarvittaessa täydentää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 222–224.) Aineistoa rajattiin pelkistämällä litteroitu teksti lyhyisiin alkuperäisilmauksiin. Pelkistetyistä ilmauksista etsittiin samankaltaisuuksia ja eroavuuksia, minkä jälkeen listaus-ten pohjalta pelkistetyt ilmaukset ryhmiteltiin ja muodostettiin alaluokkia, joista puolestaan muodostettiin yläluokkia. Taulukossa 1 näkyy malli teemahaastattelusta tehdystä analyysipolusta.

Taulukko 1. Näyte analyysipolusta

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
"lapsen temperamenti ja sellanen" H2	Temperamentti	Toiminnan säätely	Vuorovaikutussuhde
"aggressiiviset purkaukset" H3	Aggressiivisuus		
"energinen lapsi" H6	Energisyys		
"täysin puhumaton" H1	Puhumattomuus	Tunteiden sanottaminen	
"ahdistuneita lapsia" H4	Ahdistus		
"selektiivistä mutismia" H7	Valikoiva puhumattomuus		

Taulukon 1 analyysipolun perusteella muodostui vastaus tutkimuskysymykseen, millaisia merkityksiä työntekijät antavat eläinavusteiselle perhe- ja tukihenkilötyöskentelylle. Työntekijät kokivat eläinavusteisen toiminnan auttaneen vuorovaikutussuhteen kehittymiseen asiakkaan kanssa, ja heillä oli hyviä kokemuksia tunteiden osoittamisessa, sanoittamisessa ja tunteiden säätelystä eläinavusteisessa asiakastyöskentelyssä.

6 TULOKSET

6.1 Eläinavusteinen työskentely Humana Oy:n Espoon avopalveluissa

Haastattelun ensimmäinen teema käsitteli eläinavusteisen toiminnan taustaa Humana Oy:n Espoon avopalveluissa ja työntekijöiden omaa suhdetta koiriin ja eläimiin yleensä. Seitsemästä haastatellusta työntekijästä kaikilla oli ollut tai on tällä hetkellä koira, yhdellä haastateltavista on myös hevonen ja osalla eläimet olivat kuuluneet vuosikymmenien ajan osana omaan elämään.

Työntekijöistä kolme oli käyttänyt aiemmin työssään eläinavusteista toimintaa. Kokemusta eläinavusteisesta toiminnasta ja koiran kanssa työskentelystä oli sekä lastensuojelun jälkihuollon puolelta että koira-avusteisesta vapaaehtoistoiminnasta lasten ja nuorten kanssa. Myös hevosavusteisesta toiminnasta oli aiempaa kokemusta järjestötyön kautta. Teoreettisella tasolla eläinavusteinen ja hevosavusteinen toiminta oli tuttua kahdelle työntekijälle oman opinnäytetyön kautta.

Koira määriteltiin haastateltavien keskuudessa ystävänä, perheenjäsenenä sekä työkaverina. Sen koettiin saavan omistajansa aina hyvälle tuulelle sekä merkitsevän paljon omistajalleen olemalla merkittävä osa arkea.

Koira on tärkeä osa arkea ja tämän työn myötä siitä on tullut myös tavallaan työkaveri. (H5)

Koira sekä hevonen nähtiin tärkeänä myös käyttötarkoituksensa mukaan. Yksi haastateltavista on mukana opaskoiratoiminnassa, jossa koiran rooli sokean ihmisen avustajana on tärkeässä merkityksessä. Sosiaalipedagoginen hevos-toiminnassa hevosen käyttötarkoitus työskentelyn välineenä ja työkaverina, jolla autetaan ihmisiä kohti parempaa hyvinvointia, nousi myös merkitykselliseksi.

Haastattelun toisessa teemassa kartoitettiin asiakkaiden valikoitumista eläinavusteiseen toimintaan ja toiminnan säännöllisyyttä. Haastateltavat kertoivat, että asiakastilaukset tulevat aina sosiaalityöntekijöiltä toiminnanjohtajalle tai lähiesimiehille. Mikäli sosiaalityöntekijällä oli tieto, että Humana Oy:n Espoon avopalveluissa toteutettiin eläinavusteista toimintaa, saattoi tilaus jo

lähtökohtaisesti pitää sisällään toiveen koiran käyttämisestä asiakastyöskentelyssä. Haastateltavat kertoivat prosessin etenevän niin, että tässä vaiheessa toiminnanjohtaja tai lähiesimiehet alkoivat kartoittamaan eläinavusteista toimintaa toteuttavia työntekijöitä ja heidän työtilannettaan. Asiakkaat valikoituvat eläinavusteiseen toimintaan myös kesken asiakastyön tilauksen, jos eläinavusteista menetelmää käyttävä työntekijä havaitsi, että asiakasperheeseen sopisikin tällainen toiminta hyvin.

Lapsen tai nuoren kohdalla, jonka ajateltiin hyötyvän sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, otettiin tarpeen ilmaantuessa yhteys työntekijään, joka tätä toimintaa työssään toteutti. Lähiesimies ja työntekijä pohtivat, että pystyttäisiinkö tähän tarpeeseen juuri nyt vastaamaan ja vasta ensimmäisen tutustumiskerran jälkeen tehtiin päätös, että lähdetäänkö sitä toteuttamaan. Korien kanssa tehtävässä eläinavusteissa toiminnassa työntekijät itse päättivät, minkä verran koira-avusteista toimintaa työssään käyttävät.

Aika moni koira-avusteista menetelmää käyttävä miettii sillee ite, että onks tässä perheessä hyvä käyttää koira ja voisko se hyötyy, vaikka se sosiaalityöntekijä ei sitä erikseen tilannu. (H1)

Eläinavusteista toimintaa käytettiin Humana Oy:n Espoon avopalveluissa säännöllisesti, mikäli se oli asiakastyön tilauksessa näin määritelty. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa oli haastateltavien mukaan mahdollisuus ostaa myös ilman, että taustalla oli perhetyötä tai muuta asiakastyön tilausta.

Eläinavusteisen toiminnan käytön säännöllisyys vaihteli paljon sekä työntekijöiden kesken että myös yksittäisen työntekijän kohdalla. Tähän vaikutti monet eri asiat kuten asiakastyön tilaus, asiakkaan tarve ja sopivuus eläinavusteiseen toimintaan sekä työntekijän mahdollisuudet koiran käyttöön. Koira saattoi olla työntekijän mukana ilman erillistä eläinavusteista tilausta useamman kerran viikossa tai kerran kuukaudessa.

Eihän joka paikkaan voi viedä koira ja enhän mä voi kenenkään kotiin viedä mun koira. Se on vielä aika nuorikin ja aika hermostunutkin. Sitte oon huomannu, että jotkut vanhemmat kieltää, lähinnä maahanmuuttaja vanhemmat. Et vaikka lapsi haluais koira mukaan niin vanhemmat kieltävät. Mun pitää aika tarkkaa kattoo, että lähinnä kun ulkona ollaan jossain retkellä, niin sitten otan koiran mukaan. (H2)

Koira voi olla mulla kerran kuussa tai tiheämminkin, jos on useampi asiakas, jotka on koirasta hyötynyt. Sitte toisaalta katon vähän senkin mukaan, miten koira jaksaa eli ei mitään kokonaisia päiviä jaksa kyydissä paikasta toiseen. Riippuu paljon asiakkaan tilanteesta, kuinka usein koira on mukana. (H6)

Haastateltavien mukaan sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa oli mukana neljästä viiteen lasta tai nuorta viikoittain ja käytännössä hevosavusteista toimintaa tehtiin paljon. Myös neuropsykiatrista valmennusta tekevä työntekijä toteutti työssään eläinavusteista toimintaa. Neuropsykiatrisen valmennuksen asiakkaat käyttivät paljon myös sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja tapauksia oli usein hevostallilla. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudesta ei välttämättä ollut tietoa sosiaalityöntekijällä asiakastyöntilausta tehdessään, mutta aloituspalaverissa tilaajataho ja etenkin nuoret itse tarttuivat mielellään tähän mahdollisuuteen.

Haastattelun kolmannessa teemassa selvitettiin asioita, joita on erityisen tärkeitä huomioida ohjaajan näkökulmasta eläinavusteista toimintaa toteutettaessa ja ohjaajalta vaadittavia ominaisuuksia. Tärkeiksi eläinavusteisen toiminnan lähtökohdaksi työntekijät kokivat suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden. Asiakkaan omista tavoitteista on löydyttävä perusteet sille, miksi eläinavusteista toimintaa on hyvä käyttää juuri tässä asiakastyössä.

Eläinavusteista toimintaa toteutettaessa, on huomioitava olosuhteet, jossa toimintaa toteutetaan. Asiakkaan ikä, kehitystaso sekä aiempi kokemus koirista on myös huomioitava toimintaa suunniteltaessa. Asiakkaana olevan lapsen tai nuoren kanssa aloitetaan eläinavusteinen toiminta varovasti. Haastateltavien keskuudessa oltiin yksimielisiä siitä, että pääsääntöisesti lapset ja nuoret tulevat hyvin toimeen eläinten kanssa, vaikka heillä ei olisi aiempaa kokemusta asiasta.

Se on hirveen tärkeä, että onko lapsella mitään kokemusta koirista ja sitten tietysti se temperamentti tai semmoinen, että kykeneekö lapsi ymmärtämään sitä eläintä ollenkaan. Laitan kyllä heti koiran pois, jos huomaa, ettei onnistu. Sen huomaa kyllä onneksi nopeesti. (H2)

Oman koiran luonteen tunteminen ja ympäristö, jossa koira viihtyy ja sellainen tekeminen, josta koira nauttii ja voi hyvin, koettiin haastateltavien keskuudessa tärkeäksi. Työpäivän suunnitelmallisuus koira huomioiden, koiran normaali hoito, tauoista huolehtiminen, juottaminen ja ruokailuiden hoitaminen, työpäivän aikana koettiin tärkeänä.

Asiakassuhteen alussa työntekijät kertoivat käyvänsä pohdintaa oman koiran soveltuvuudesta kyseessä olevaan asiakastyöhön, ja tähän vaikutti koiran muiden ominaisuuksien lisäksi myös tämän koko. Työntekijän täytyi haastateltavien mukaan tietää, miten koira reagoi erilaisiin tilanteisiin, jolloin mahdollistuu asiakkaan oleminen työskentelyn keskiössä. Muussa tapauksessa ohjaajan huomio kiinnittyy liikaa koiran toiminnan tarkkailuun eikä varsinaiseen asiakastyöskentelyyn.

Turvallisuus eläinavusteista toimintaa toteutettaessa oli haastateltaville tärkeää. Työntekijän vastuu lapsen tai nuoren ohjeistamisessa eläimen suhteen koettiin tärkeänä turvallisuutta lisäävänä tekijänä, lisäksi myös tapaamiskerran suunnitelmallisuus nähtiin keskeisenä turvallisuutta lisäävänä tekijänä. Tähän liitettiin myös eläimen jaksaminen ja sen voinnin huomioiminen. Haastateltavien mukaan työntekijän pitää olla tarvittaessa valmis perumaan päivälle suunnittelemansa eläinavusteisen tapaamisen, jos eläin vaikuttaa väsyneeltä tai huono vointiselta.

Eläimen jaksamisen huomioiminen on tärkeää, kun se on niille tosi rankkaa työtä. (H4)

Koiran jaksaminen ja miten se vaikuttaa siihen tapaamiseen, et jos on vaikka päivän päätteeks hirveen energisen lapsen kans tapaaminen, niin ettei tuu kahta semmost putkeen koiralle. (H6)

Haastateltavat liittivät hyviin ohjaajan ominaisuuksiin eläinavusteissa toiminnassa maalaisjärjen, ennakoivan asenteen sekä kyvyn arvioida menneillään olevia asiakastyön tapahtumia. Tilanteen reflektointi, lapsen ja nuoren tunne-reaktioiden seuranta ja tarvittaessa ohjauksellinen puuttuminen tilanteeseen koettiin merkityksellisenä. Oman työn hallintaa ja osaamista perustyyössä sekä työntekijän asiakastuntemusta pidettiin myös tärkeänä tarkasteltaessa perusteita eläinavusteisen toiminnan aloittamiseen.

Eläimen käyttö ei ole mikään poppakonsti, tarvitaan osaamista ja asiakkaan ongelmakentän ymmärrystä siihen, mitä lisäarvoa se tuo, että asiakkaan prosessi etenee ja päästään eteenpäin tavoitteissa. (H4)

Haasteltava, joka toteutti työssään sekä neuropsykiatrista valmennusta että eläinavusteista toimintaa, kertoi arvioivansa työskentelyprosessin aikana koiran sopivuutta alussa asetettuihin tavoitteisiin. Tukevatko tapaamisissa mukana olleen koiran ominaisuudet edelleen asiakkaan asettamia tavoitteita vai ovatko tavoitteet muuttuneet työskentelyn aikana niin, ettei kyseinen koira enää ole paras toiminnan päämäärän suhteen.

Haasteltavat tiedostivat eläinten kanssa toimimisessa olevan aina riskin mahdollisuus. Riskien tiedostaminen ja ennakoiminen etukäteen tehtävällä arvioinnilla eläinavusteisen toiminnan soveltuvuudesta asiakastyöskentelyyn sekä työskentelyn aikana tilanteiden ja tapahtumien tarkkaileminen, minimoi haastateltavien mukaan eläinavusteisen toiminnan riskejä. Riskeiksi koettiin eläimen mahdollisen käytöksen muuttumisen normaalista poikkeavaksi ja ennalta arvaamattomaksi esimerkiksi ärsyyntymisen seurauksena. Myös asiakkaan arvaamaton käytös, aggressiivisuus tai huonovointisuus nähtiin riskitekijänä haastateltavien keskuudessa.

Koiran liiallisesta käytöstä työssä ja sen tuomasta väsymyksestä koettiin olleen haittaa koiralle ja haastateltava oli havainnut koiran voinnin muuttuneen hermostuneeksi, minkä vuoksi koira ei voitu vähään aikaan käyttää eläinavusteisessa toiminnassa. Riskien tiedostaminen ja ennakoiminen etukäteen tehtävällä arvioinnilla eläinavusteisen toiminnan soveltuvuudesta asiakastyöskentelyyn sekä työskentelyn aikana tilanteiden ja tapahtumien tarkkaileminen, minimoi haastateltavien mukaan eläinavusteisen toiminnan riskejä. Sääntöjen ja rajojen sopiminen lasten ja nuorten kanssa on tärkeää ja tämä korostuu etenkin sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, jossa työskennellään suurikokoisen eläimen kanssa.

6.2 Työntekijöiden kokemuksia eläinavusteisesta toiminnasta

Haastattelun viimeisessä teemassa kartoitettiin työntekijöiden kokemuksia, sekä minkälaisia mahdollisuuksia että hyötyjä työntekijät näkivät eläinavusteisissa toiminnassa. Haastateltavat työntekijät kokivat eläinavusteisen toiminnan auttaneen vuorovaikutussuhteen kehittymiseen asiakkaan kanssa. Varhaisimmissa asiakaskontaktin vaiheissa, koirasta puhuminen oli toiminut keskustelun avaajana, jos työntekijällä oli etukäteen tiedossa, että asiakasperheessä koirista pidetään. Eläinavusteista toimintaa oli käytetty myös peliriippuvaisen nuoren asiakastyöskentelyssä, missä pitkän asiakastyöskentelyprosessin aikana nuoren huomio kiinnittyi pelaamisesta koiran läsnäoloon, mikä lopulta mahdollisti tapaamisten aikaisen toiminnan sisällön muutoksen. Kontaktin saaminen lapseen tai nuoreen koettiin yleisesti haastateltavien keskuudessa helpompana eläinavusteisen toiminnan aikana.

Tunteiden osoittamisessa, sanoittamisessa ja tunteiden säätelyssä eläinavusteisen toiminnan avulla oli haastateltavien keskuudessa hyviä kokemuksia. Lapset ja nuoret kokivat eläimen usein empaattisena, mikä helpotti omien tunteiden harjoittamista. Tämä toimi kaksisuuntaisesti eli eläinavusteisella toiminnalla pyrittiin tarvittaessa rohkaisemaan lasta tai nuorta näyttämään ja sanoittamaan tunteensa, mutta myös tunnesäätelyn taitoja voitiin harjoittaa eläinavusteisen toiminnan avulla ja haastateltavien mukaan etenkin sosiaalipedagoginen hevostoiminta toimii tässä hyvin.

Paljon tulee sellaisia ahdistuneita tai masentuneita lapsia hevostoimintaan ja näyttää, että asiat ovat ihan solmussa. Mä oon huomannut yhdistävänä tekijänä, et kun ne asiat alkavat ratketa, lapset alkaa laulaa tai hyräillä. Et pystyy niin paljon rentoutumaan, et alkaa laulamaan tai hyräilemään jotakin. (H4)

Haastateltavat kokivat luottamuksen rakentumisen vuorovaikutuksen avulla olleen keskeisessä roolissa tapaamisten aikana ja eläinavusteisen toiminnan auttaneen luottamuksen kehittämisessä asiakassuhteessa. Etenkin sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa luottamuksen rakentuminen asiakkaan, ohjaajan ja eläimen välillä nousi keskeiseksi tekijäksi. Eläinavusteisen toiminnan ai-

kana ja etenkin hevosten kanssa toimiessa, sääntöjen ja käytäntöjen sopiminen yhdessä lasten ja nuorten kanssa, koettiin oppimista ja tavoitteita tukeväksi toiminnaksi.

Eläinavusteinen toiminta mahdollisti haastateltavien mukaan puheeksi ottoa tunteisiin liittyvistä asioista, jotka muutoin voivat olla lapselle tai nuorelle haastavia sanottaa itsensä kautta. Puheeksi ottaminen hyvinvointiin liittyvistä asioista, kuten ystävyys, hyvät ihmissuhteet, vuorokausirytmii ja säännöllinen ruokailu, koettiin luontevana eläinavusteisen toiminnan aikana.

Sain yhden teinin puhumaan koiran avulla, hän ei siis puhunut kenellekään... ei kenellekään. Äidilleen ja isälleen hyvin vähän, jos mitään ja sekin olisi tosi rumaa kielenkäyttöä. (H1)

Koira ei muistele mennyttä, just toi, että se koira ottaa sen hetken, mikä siinä on. Se ei muista, jos sä oot ollut kotona jättänyt läksyt tekemättä vaan, et se koira on siinä ja siinä hetkessä. (H3)

Haastateltavat kokivat eläinavusteisen toiminnan edesauttaneen lapsen ja nuoren rohkeutta ilmaista itseään, tuoneen positiivisia tunteita, innostuneisuutta ja onnistumisen kokemuksia, jotka puolestaan vaikuttivat itsetuntemuksen kasvamiseen ja itsetunnon lisääntymiseen ja olivat voimavarana mielen hyvinvoinnille. Lapsen ja nuoren itsetuntemuksen ja itsetunnon kasvun koettiin työntekijöiden keskuudessa olevan merkittävä tekijä eläinavusteisuutta toteuttaessa.

Asiakas, jolla on selektiivistä mutismia, itse asetti tavoitteekseen, että hän saisi lisää rohkeutta ja selkeästi hänen oma nonverbaalinen viestintä on mennyt paljon eteenpäin tän eläinavusteisuuden ansiosta. (H5)

Koira hyväksyy lapsen tai nuoren sellaisena kun se on, eikä lapsen tarvitse esittää. Saa olla vilkas tai rauhallinen ja koiran avulla pystyy sitä säätämään sitä vireystilaa ja sitä olemista, et koira voi joko rauhoittaa sitä se voi pistää vähän vauhtia. (H7)

Eläimen kosketus ja koskettaminen koettiin luonnollisena tapana kohdistaa hellyyden osoituksia, halauksia ja toteuttaa omaa hellyyden kaipuuta sekä tuovan lapselle ja nuorelle myös hyvinvoinnin kokemuksia. Eläimen läsnäololla jo

itsessään koettiin olevan rauhoittava vaikutus lapseen tai nuoreen. Perustarpeisiin liittyen ulkoilu ja ulkona oleminen lasten ja nuorten kanssa nähtiin myös haastateltavien kesken eläinavusteisen toiminnan hyötynä ja ulkona oleminen eläimen kanssa rauhoitti lapsia ja nuoria. Aikuisten kanssa toimiessa koiran läsnäolo oli lisännyt toimistotapaamisten mielekkyyttä sekä luonut rauhallisemman ilmapiirin tapaamisiin.

Koira on ollut toimistolla aikuisen sylissä ja toiminut rauhoittavana tekijänä palaverissa tai sit jonkun lapsen kanssa toimistolla. (H2)

Koiran hoitamisesta saattaa tulla sellaista keskustelua, joka tuo hyvinvointia lapselle kuten, katoppa kun mä silitän ja se tykkää. (H3)

Yleisellä tasolla haastateltavat pitivät tärkeänä eläinavusteisen työskentelyn aikana tehtyjen havaintojen ja sitä kautta lisääntyneen asiakasymmärryksen tuomista muuhun asiakastyöskentelyyn. Eläinavusteisen toiminnan aikana havaitut asiakkaan omat keinot ahdistavien ja pelottavien tilanteiden käsittelyyn eläimen avustuksella, pyrittiin tuomaa myös osaksi asiakkaan kanssa tehtävää muuta, ilman koira tapahtuvaa, työskentelyä.

Semmosta havaintojen sanoittamista ja siinä tarvii olla tarkalla kuulolla olemista, niinku oikeita asioita oikeella hetkellä, ettei tee itse jotain tulkintoja tai johtopäätöksiä liian nopeasti, mitä tässä eläimen ja asiakkaan suhteessa tapahtuu. (H7)

Haastattelussa nousi myös esille, että työntekijän tuli kuunnella ja havaita asiakkaan kertomaa sekä eläimen ja asiakkaan suhdetta tarkasti eläinavusteisen toiminnan aikana. Tulkintojen tai johtopäätösten nopeaa tekemistä pyrittiin välttämään.

Ehkä just semmonen, että yleisesti kun koira ollut mukana niin innostuneisuus tapaamisiin ja semmonen, et vähä niinku enemmän on läsnä näillä tapaamisilla lapset ja nuoret. (H6)

Moni asiakas on sanonut, et hei tää on ollu tosi hyvä juttu. Siihen liittyy se keskustelun tuki ja toiminnallisuuden yhdistäminen. Se on se kombo. (H5)

Haastateltavilla oli runsaasti hyviä kokemuksia eläinavusteisesta toiminnasta ja sen hyödyistä ja haastateltavat kertoivat saaneensa asiakkailta hyvää palautetta eläinavusteisen toiminnan käyttämisestä asiakastyöskentelyn tukena.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

7.1 Keskeiset tulokset ja johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkoitus todentaa, eläinavusteisen työskentelyn käytäntöjä ja perusteita sekä työntekijöiden antamia merkityksiä eläinavusteiselle perhe- ja tukihenkilötyöskentelylle Humana Oy:n Espoon avopalveluissa. Saatujen tulosten perusteella voidaan eläinavusteista toimintaa markkinoida ja kehittää Humana Oy:n Espoon avopalveluissa, missä eläinavusteista toimintaa on toteutettu jo pitkään. Johtopäätöksissä kokoan yhteen olennaiset tutkimustulokset suhteessa teoreettiseen viitekehykseen ja tuon teoreettista tietoa ja yhtymäkohtia aiemmista tutkimuksista tukemaan omia johtopäätöksiäni. Johtopäätöksissä on kaksi näkökulmaa tutkimuskysymyksiä mukaillen, eläinavusteisen toiminnan keskeiset perusteet Humana Oy:n Espoon avopalveluissa ja työntekijöiden kokemukset eläinavusteisesta työskentelystä.

Tutkimustulosten pohjalta eläinavusteisen toiminnan käytänteisiin liittyy selkeä struktuuri silloin kun tilaajataholla on toiveena eläinavusteinen ammatillinen tukihenkilötyöskentely tai perhetyö asiakkaalle. Asiakastyön tilauksen vastaanottaa toiminnanjohtaja tai lähiesimiehet, jotka suunnittelevat eläinavusteisen asiakkuuden käynnistämisen yhdessä sitä toteuttavan työntekijän kanssa. Asiakastilauksissa, joihin aloituspalaverissa ei liitetä eläinavusteista toimintaa, mutta työntekijä havaitsee siinä mahdollisuuden tai asiakas toivoo tätä työskentelyn aikana, voi eläinavusteista toimintaa toteuttava työntekijä aloittaa oman harkintansa mukaan. Pääsääntöisesti tuolloin kyse on koira-avusteisesta toiminnasta.

Eläinavusteisen toiminnan perusteeksi nousi suunnitelmallinen ja tavoitteellinen eläinavusteinen toiminta. Haastatteluaineiston perusteella tähän liittyy asiakkaan tavoitteiden peilaaminen eläinavusteisen toiminnan mahdollisuuksiin sekä asiakkaan tavoitteiden tarkasteleminen eläinavusteisen työskentelyn ai-

kana. Työntekijöiden haastattelussa käy useammassa kohdassa esille eläinten kanssa tehtävien harjoitteiden tietoinen ja tavoitteellinen käyttäminen tai sen arvioiminen onko eläimen kanssa työskentely kaikkien asiakkaiden kanssa tarkoituksenmukaista. Haastattelujen perustella tärkeää on myös eläinavusteisen työskentelyn aikana tehtyjen havaintojen ja lisääntyneen asiakasymmärryksen liittäminen muuhun asiakkaan kanssa tehtävään työskentelyyn.

Koirat kasvatustyössä ry:n (2017) ammattieettisten ohjeiden mukaan työskentely perustuu aina asiakkaalle tehtyyn arviointiin, jonka pohjalta tehdään suunnitelma asiakkaan kanssa, laaditaan toiminnan tavoitteet ja arvioidaan niitä. Eläinavusteisen toiminnan laadullisia tekijöitä on toiminnan suunnittelu, tavoitteiden asettaminen lainsäädäntö, ammattieettiset ohjeet ja asiakkaan kuntoutussuunnitelma huomioiden. Työskentelyn arviointi ja kehittäminen asiakaspalutteen, toiminnan seurannan ja dokumentoinnin sekä raportoinnin avulla on olennaista laadullisen työn ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. (Kahilaniemi 2016, 26.)

Tutkimuksen mukaan turvallisuus on tärkeää eläinavusteista toimintaa toteuttaessa ja haastatteluaineistossa ilmeni useammassa kohdassa turvallisuusnäkökulma. Työntekijät tiedostavat riskejä eläinavusteisessa toiminnassa ja niitä pyritään vähentämään ennakoimalla toimintaa. Turvallisuutta lisääviä tekijöitä ovat lapsen ja nuoren ohjeistaminen ennen eläinavusteista toimintaa, tapaamiskerran suunnitteleminen, eläimen voinnin huomioiminen ja eläinavusteisen työskentelyn aikaisten tapahtumien ja tilanteiden tarkkailu. Eläinavusteisen työskentelyn tulee olla turvallista ja ESAAT:n (2017) mukaan työskentelyn turvallisuutta edistäviä tekijät liittyvät eläimen hyvinvointiin, työskentelyn prosesseihin sekä rakenteisiin, työntekijään ja ympäristöön, missä toiminta tapahtuu. Turvallisuuteen ja asiakastyön laatuun liittyvien tekijöiden huomioiminen tukee suunnitelmallista ja tavoitteellista eläinavusteista työskentelyä.

Haastatteluaineiston perustella vastuullisuus eläimen hyvinvoinnista yhdistettynä kokemukseen eläimistä sekä niistä huolehtimiseen työskentelyn aikana ovat merkityksellisiä asioita työntekijöille. Eläimen onnellisuus ja eläimen hyvinvoinnista huolehtiminen ovat edellytyksiä eläinavusteiselle työskentelylle.

Haastatteluaineiston perusteella eläinavusteista toimintaa toteuttavan työntekijän on tunnettava eläimen luonne ja tiedettävä, miten eläin reagoi erilaisiin tilanteisiin. Suunnittelemalla työpäivä ja huolehtimalla koiran tauoista ja hoidosta, mahdollistuu asiakkaan oleminen työskentelyn keskiössä eläinavusteisen toiminnan aikana.

Eläinavusteisessa toiminnassa merkittävässä roolissa haastatteluaineiston perusteella on työntekijöiden ammatillinen osaaminen, perustyön hallinta sekä asiakastuntemus. Eläinavusteista työskentelyä ohjaa työntekijän oman alan ammattieettiset ohjeet sekä konteksti missä työntekijä työskentelee sekä palvelu, mihin asiakas osallistuu. Eläinavusteisen työskentelyn edellytyksenä on, että työyhteisössä, jossa eläinavusteisuutta käytetään työmenetelmänä, keskustellaan toimintatavoista yhdessä ja eläinavusteisen työskentelyllä on työyhteisön tuki ja esimiehen lupa.

Eläinavusteisessa toiminnassa asiakastyöskentelyn keskeiseksi asiaksi nousi tutkimuksen perusteella toiminnan aikana kehittynyt vuorovaikutussuhde asiakkaan ja työntekijän välille. Eläinavusteisuuden voidaan haastatteluaineiston perustella katsoa auttaneen vuorovaikutussuhteen kehittymiseen asiakkaan kanssa ja mahdollistaneen puheeksi ottoa hankalaksi koetuista asioista. Eläimen läsnäolosta koettu sosiaalinen tuki sekä sosiaalisten taitojen vahvistaminen nousivat esille tekijöinä, joihin eläinavusteisella työskentelyllä voidaan haastatteluaineiston perusteella katsoa olevan vaikutusta. Haastateltavat kokivat eläinavusteisen toiminnan auttaneen luottamuksen kehittymisessä asiakassuhteessa ja etenkin sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa luottamuksen rakentuminen on merkityksellinen osa toimintaa.

Asiakastyöskentelyssä eläinavusteinen toiminta auttaa tutkimuksen mukaan asiakasta tunteiden osoittamisessa, tunteiden säätelyssä ja sanoittamisessa ja tukee muuta asiakastyöskentelyä. Eläimen motivoiva olemus ja piittaamattomuus ihmisen taustoista, ulkonäöstä, mahdollisesta sairaudesta tai vammasta luo jo sinällään paljon mahdollisuuksia eläinavusteiselle työskentelylle. Eläimen kyky peilata ihmisen käyttäytymistä ja tunteita nousee esille tärkeänä mahdollisuutena eläinavusteisessa työskentelyssä. (Nikanne 2011, 197.) Tutkimuskirjallisuudessa Ikäheimo (2013) on kirjoittanut masentuneiden nuorten

hyötyvän koira-avusteisesta työskentelystä ja sisäisen tyhjyyden tunteen helpottamisesta koira-avusteisen työskentelyllä, mikä mahdollistaa paremman kontaktin saamisen ja uusia työskentely mahdollisuuksia nuoren kanssa. (Ikäheimo 2013, 147.)

Haastatteluaineiston perusteella eläimen läsnäololla on rauhoittava vaikutus lapseen ja nuoreen. Eläimen kosketus ja koskettaminen tuo tutkimuksen mukaan lapselle ja nuorelle myös hyvinvoinnin kokemuksia, positiivisia tunteita ja kohottaa lapsen ja nuoren mielialaa. (Hautamäki ym. 2018, 36 mukaan) Nagasawa ym. (2015) ovat tehneet eläimen kosketuksesta ja koskettamisesta useita tutkimuksia, joissa on havaittu koiran silittämisen ja jo pelkän katsekontaktin lisäävän mielihyvähormonin määrää veressä. Myös Yli-Viikarin (2011) mukaan eläimen kuntouttava ja eheyttävä vaikutus perustuu sen kosketuksen ja läheisyyden tuomaan rauhoittavaan vaikutukseen sekä eläimen tuomaan turvallisuuden tunteeseen ja luotettavuuteen.

Tutkimuksen mukaan eläinavusteinen toiminta edesauttaa lapsen ja nuoren oman toiminnanohjauksen taitojen kehittymistä ja rohkeutta ilmaista itseään ja lisää onnistumisen kokemuksia. Toiminnanohjaus tukee asiakkaan kykyä tehdä suunnitelmia ja toimia niiden mukaisesti tai muuttaa toimintaa tarvittaessa, jäsentää tilanteita ja ehkäistä toimintaa häiritseviä impulsseja. ADHD-oireisilla henkilöillä on usein vaikeuksia oman toiminnan ohjauksessa. (Närhi & Virta 2016.)

Aiemmat teoreettiset tutkimukset ovat tukeneet ammatillisen eläinavusteisuuden hyötyjä, ja tukevat myös omia johtopäätöksiäni. Kirvesniemen (2014) mukaan koiran avulla voidaan tutustua asiakkaisiin ja saada heistä lisää tietoa sekä keskustella arkaluonteisista aiheista. Kainulaisen (2017) mukaan koira-avusteinen toiminta tarjoavaa matalan kynnyksen vuorovaikutusta ja Pietarisen (2017) mukaan eläinavusteisen työskentely kuraattorin vastaanotolla helpotti nuorten puhumista ja lisäsi hyvää mieltä. Vuorovaikutus eläimen kanssa on eläinavusteisen terapian keskeinen tekijä ja tuo työskentelyyn uusia mahdollisuuksia, joiden avulla työtetään sosiaalisen vuorovaikutuksen taitoja. (Yli-Viikari 2011, 8.)

Humana Oy:n Espoon avopalveluissa tehtävä eläinavusteinen työskentely koostuu perustyön ammatillisuudesta ja eläinavusteisen työskentelyn käyttämisestä toiminnan tukena. Haastatteluaineiston perustella eläinavusteista työskentelyä toteutetaan työtavalla, jossa eläimellä on avustava rooli työskennellessä kohti ihmisen hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa.

Eläinavusteisuus Humana Oy:n Espoon avopalveluissa sisältää haastatteluaineiston pohjalta eläinavusteista toimintaa ja terapiaa, jolla pyritään auttamaan asiakasta kohti itsetunnon kasvua, parempaa mielenterveyttä sekä sosiaalisia taitoja, ja on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa. Sosiaalipedagoginen heivostoiminta on tutkimuksen mukaan selkeä oma eläinavusteisen toiminnan kokonaisuus Humana Oy:n Espoon avopalveluissa. Haastatteluaineiston perustella toiminnalla tuetaan asiakkaiden hyvinvointia ja edistetään vuorovaikutukseen sekä osallisuuden kokemusta.

Eläinavusteiseen toimintaan liittyy paljon muuttuvia elementtejä, kuten asiakkaiden ja työntekijöiden aiemmat kokemukset eläimistä, eläinten ominaisuudet, ympäristö ja asiakastyön tilaus sekä asiakkaiden vointi. Eläinavusteisuuden käyttö työssä mahdollistuu paljolti työntekijän oman koiran käytön myötä. Tämä vaikuttaa myös siihen, miten paljon työskentelyssä voidaan ottaa huomioon ja valita sitä, millainen eläin toimii parhaiten juuri tähän kyseiseen asiakastyöskentelyyn. Työnantajalla ja johdolla sekä henkilökunnalla on suuri vaikutus toiminnan toteuttamiseen. Eläinavusteisen työmuodon kehittymistä ja vahvistumista tukevat hyvien käytänteiden leviäminen, moniammatillisuuden tarjoamat mahdollisuudet, vanhojen toimintamallien haastaminen sekä palvelutuotannon muutosten tarjoamat mahdollisuudet. (Yli-Viikari 2018, 8.)

Lyhyesti yhteenvetona voidaan todeta, että eläinavusteinen toiminta tukee asiakastyöskentelyä suunnitelmallisena ja tavoitteellisena toimintana, mutta tarvitsee sitä toteuttavilta työntekijöiltä riittävää oman työkenttänsä ammatillista osaamista ja kokemusta eläimistä. Asiakastyössä suurin merkitys eläinavusteisella työskentelyllä on puhumisen helpottajana sekä sosiaalisen tuen tarjoajana. Eläinavusteisuus toimii myös rauhoittavana tekijänä ja luottamuksen rakentajana sekä auttaa tunteiden osoittamisessa, sanoittamisessa ja säätelyssä. Eläimen läsnäolon koetaan tukevan keskusteluja työntekijän ja

asiakkaan välillä ja mahdollistavan toiminnallisia tapaamisia ja yhdessä tekemistä luontevasti asiakastyöskentelyn aikana. Haastattelussa kuvattujen kokemusten mukaan nämä tekijät ovat enimmäkseen tapaamishetkeen sidonnaisia kokemuksia.

7.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tulosten analysoinnin jälkeen voin todeta tutkimuksen vastanneen sille asetettuun pääkysymyksen ja saamani tulokset tukevat opinnäytetyön teoriatietoa. Tutkimuksella saatiin todennettua eläinavusteisen työskentelyn käytäntöjä ja perusteita toiminnalle sekä työntekijöiden antamia merkityksiä asiakastyöskentelylle.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin sisältyvät tutkimuksen kohde ja tarkoitus, omat sitoumukset tutkijana, aineiston keruu, tutkimuksen tiedonantajat, tutkijatiedonantaja suhde, tutkimuksen kesto, aineiston analyysi, tutkimuksen luotettavuus ja tutkimuksen raportointi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 163–164.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkija joutuu arvioimaan ja ottamaan kantaa koko tutkimusprosessin ajan ja pohtimaan kriittisesti omia valintojaan. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusraportit ovat henkilökohtaisempia kuin määrällisessä tutkimuksessa. (Eskola & Suoranta 1998, 211.)

Aineiston analyysin luotettavuuteen liittyy analyysimenetelmän sopivuus tutkimusaineistoon. Tässä tutkimuksessa on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysinmenetelmää ja aineistoa on purettu teemojen kautta. Aineiston purkaminen teemojen kautta on auttanut tutkimuksen pysymistä oleellisissa asioissa tutkimuskysymysten kannalta. Aineistonkeruuvaiheessa tutkimuksen luotettavuutta lisää aineistonkeruuprosessin yksityiskohtainen kuvaaminen ja sekä tarkka kuvaus analyysin etenemisestä, tehdyistä ratkaisuista ja esimerkit näistä. (Eskola & Suoranta 1998, 217.)

Luotettavuuden arvioinnissa huomioitava asia on myös tutkijan ennakkokäsitysten ja lähtökohtien vaikutus tutkimuksen toteuttamiseen. (Eskola & Suoranta 1998, 231–232.) Työskennellessäni päihdehoitolaitoksessa huumevieroituksen ja -kuntoutuksen parissa käytin eläinavusteisuutta asiakastyöskentelyn tukena, joten kokemukseni ja ennakkotietoni ovat voineet vaikuttaa

tutkimuksessa tehtyihin valintoihin aiheen valinnasta lähtien. Valitsin tutkimusaiheen, koska tiesin siitä jo etukäteen ja koin sen tärkeäksi sekä mielenkiintoiseksi aiheeksi.

Keskeinen tämän tutkimuksen luotettavuuden arviointiin liittyvä seikka on haastateltavien valikoituminen ja sen vaikutukset tutkimuksen tuloksiin. Haastateltavat työntekijät oli kutsuttu Skype-haastatteluun tutkimuksen tilaajan toimesta. Tulokset olisivat voineet olla erilaiset tai vahvistuneet, mikäli lapsia ja nuoria olisi haastateltu heidän kokemuksistaan eläinavusteisuuteen liittyen. Tämä olisi mahdollistanut aineiston monipuolistumisen lisäksi suuremman määrän haastateltavia. Tutkielman aineisto koostuu pienestä ihmisjoukosta, jonka vuoksi tuloksia ei voi yleistää kuvaamaan laajemmin tutkittavaa ilmiötä. Aineisto tällaisenaan toi vastauksia tutkimuskysymyksiini, ja tulokset kuuvavat millaista eläinavusteinen työskentely on Humana Oy:n Espoon avopalveluissa ja millaisia merkityksiä tämänhetkinen työryhmä antaa eläinavusteiselle asiakastyöskentelylle.

Oma mielenkiinto tutkittavaan aiheeseen piti motivaatiota yllä tutkimuksen eri vaiheissa, vaikka alkuperäistä tutkimussuunnitelmaa jouduttiin muuttamaan olosuhteiden vuoksi. Aineistonkeruu tapahtui vuoden 2020 huhtikuun lopulla. Haastattelujen aikataulu muuttui aiemmin sovitusta kertaalleen ja toteutui kuu-kauden myöhässä alkuperäiseen suunnitelmaan verrattuna. Haastattelujen toteutustapaa jouduttiin myös muuttamaan koronapandemian tuomien ohjeistusten myötä ja kasvotusten tehtävä ryhmähaastattelu muutettiin Skypen avulla tehdyksi ryhmähaastatteluksi. Myös lasten ja nuorten haastattelemisesta jouduttiin luopumaan, sillä koronapandemian vuoksi kasvokkain tapahtuvia asiakastapaamisia minimoitiin keväällä 2020 ja eläinavusteinen toiminta oli tauolla. Tuona aikana eläinavusteisessa toiminnassa olleet asiakkaat vaihtuivat osittain ja uusien asiakkaiden kokemuksia eläinavusteisuudesta olisi voitu todentaa vasta kun heillä olisi ollut riittävää kokemusta toiminnasta, jonka uudelleen alkamisen ajankohtaa keväällä 2020 ei voitu tietää.

Tutkimusta oli mukava tehdä. Haastavinta oli miettiä, millaiset haastattelukysymykset tukisivat tutkimusta parhaalla mahdollisella tavalla, ja haastattelu-rungosta tein kaksi eri versiota, joista ensimmäisessä oli vielä huomioitu asi-

akkaiden haastattelu tutkimukseen. Teemahaastattelun aikana mieleen tuli kysymyksiä, jotka olisivat olleet mielenkiintoisia sisällyttää haastatteluihin, mutta laajentaneet tutkittavaa asiaa ja analyysivaiheessa puolestaan tuli mieleen lisäkysymyksiä, jotka olisivat täsmentäneet vastauksia. Vaihtoehtona olisi ollut lisähaastattelujen tekeminen työryhmälle tai yksittäiselle työntekijälle, johon en kuitenkaan päätenyt, vaan tutkimus on tehty yhden ryhmähaastattelu kerran perusteella. Teemahaastattelun lisäksi tutkimuksessa olisi voitu käyttää lisänä havainnointitutkimusta eläinavusteisten tapaamisten aikana, mikäli tutkimus olisi voitu toteuttaa ilman koronaepidemian vaikutusta.

7.3 Jatkotutkimusaiheita

Aihealuetani sivuavia aiheita on tutkittu melko runsaasti. Kelan tutkimusjulkaisussa (2018) todettiin, että eläinavusteisten menetelmien hyödyistä on kuitenkin vain vähän tutkimusnäyttöä, sillä laadukkaista satunnaiskontrolloiduista tutkimuksista on niukasti saatavilla. Tähän liittyen eläinavusteinen on vielä aliarvostettua ja sen uskottavuuden lisäämiseksi on tehtävä enemmän tutkimusta.

Opinnäytetyöni pohjalta nousi muutamia ajatuksia jatkotutkimusaiheisiin liittyen. Tutkimukseeni osallistui työntekijät ja siinä tulee esille vain heidän näkökulmansa, joten olisi mielenkiintoista saada asiaan myös asiakasnäkökulma. Yhtenä jatkotutkimuksen mahdollisuutena on tutkia, millaisia osallisuuden, onnistumisen ja merkityksellisyyden kokemuksia asiakkailta on eläinavusteisesta toiminnasta lastensuojelun avopalveluissa. Mahdollista olisi myös eläinavusteisen vuorovaikutustapahtuman tutkiminen lastensuojelun avopalveluiden työkäytännöissä havainnointitutkimusta käyttäen. Eläinavusteisuutta tulisi lisäksi kokeilla asiakastyöskentelyssä eri ympäristöissä ja sen toimivuudesta tai toimimattomuudesta raportoida asiakkaiden äänellä.

Tutkimuksen aikana nousi myös toinen aihe, joka voi olla nykyisen toiminnan kehittäminen. Kehittämistä voisi tehdä työskentelyn säännöllisen arvioinnin ja asiakaspalautteen sekä toiminnan seurannan ja dokumentoinnin pohjalta, joita teoreettisessa viitekehyksessäkin kuvattiin laadullista työtä ylläpitäviksi ja kehittäviksi tekijöiksi. (Kahilaniemi 2016, 19.) Eläinavusteisen toiminnan hyötyjä ja mahdollisuuksia tulisi saattaa sosiaalialan ammattihenkilöstön tietoisuuteen,

sillä se sopii työskentelymenetelmäksi eri ikäisten ja erilaisten ihmisten kanssa toimiessa. Eläinavusteisen työn tietoisuutta tulisi lisätä myös asiakkaille, jotta työn mahdollisuudet sekä hyödyt tulisivat ymmärretyksi ja asiakkaat tiedostaisivat sekä osaisivat pyytää eläinavusteista toimintaa työskentelynsä tueksi.

LÄHTEET

Ahonen, L. 2013. Koirat kasvun ja kehityksen tukena koulussa. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Solution Models House, 184–194.

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: Werner Söderström Osa-
keyhtiö, 32–33.

Araneva, M. 2016. Lapsen suojele. Helsinki: Talentum.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

European society for animal assisted therapy. 2017. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.esaat.org/> [viitattu 22.7.2020].

Green Care Finland. 2019. WWW-dokumentti. www.gcfinland.fi/green-care/ [viitattu 25.11.2019].

Hautamäki, L., Ramadan, F., Ranta, P., Haapala, E. & Suomela-Markkanen, T. 2018. Eläinavusteinen terapia. Katsaus tutkimuskirjallisuuteen ja toimintaan Suomessa. Kela. Työpapereita 140. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/236987/> [viitattu 25.11.2019].

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1995. Teemahaastattelu. 7.painos. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. 2.–3.painos. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. 15.–17.painos. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Honkanen, T. 2013. Turpaterapiaa ja karvaista kaveruutta: Ihmisen ja eläimen välinen suhde sekä koetut vaikutukset hyvinvointiin ja elämäntyytyväisyyteen. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-24033> [viitattu 2.2.2020].

Humana-konsernen. 2020. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.humanagroup.se/om-humana/> [viitattu 11.10.2020].

Humana avopalvelut. 2020. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.humana.fi/avopalvelut/> [viitattu 11.10.2020].

Humana. 2020. Tietoa Humanasta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.humana.fi/tietoa-humanasta/> [viitattu 11.10.2020].

Ikäheimo, K. 2013. Koira-avusteinen lasten ja nuorten yksilöpsykoterapia. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Solution Models House, 135–149.

Jokela, T. 2013. Eläinavusteinen opetus sairaalakoulussa. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Solution Models House, 195–201.

Kahilaniemi, E. 2016. Eläinavusteinen interventio. Asiakkaan tukeminen koira-avusteisin menetelmin. Tampere: Voimatassu.

Kainulainen, K. 2017. Koira avusteinen intervention aikuissosiaalityön kohtaamisen tukena. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20170885/urn_nbn_fi_uef-20170885.pdf [viitattu 14.12.2019].

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kihlström-Lehtonen, H. 2009. Minä ja koirani. Koiran vaikutus toiminnalliseen hyvinvointiin. Jyväskylän yliopisto. Terveystieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/22209/URN_NBN_fi_jyu-200910203997.pdf?sequence=1 [viitattu 16.8.2020].

Kirvesniemi, A. 2014. Vuorovaikutus eläinavusteisessa yksilöpsykoterapiassa. Keskusteluanalyttinen tutkimus. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/95815> [viitattu 14.12.2019].

Kiskola, M. 2019. Hyvän elämän avaimia etsimässä. Helsinki: Into-kustannus.

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. 2017. Ammattieettiset ohjeet. WWW-dokumentti. Saatavissa: www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/koira-tyoparina/ammattieettiset-ohjeet/ [viitattu 22.7.2020].

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Latvala-Sillman, P. 2018. Työparina koira. Helsinki: Sanasilta.

Laukkanen, S. 2013. Eläinten läheisyys tunne-elämämme säätelykeinona. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Solution Models House, 22–36.

Leppänen, P. 2013. Koira-avusteinen fysioterapia. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Solution Models House, 150–156.

Metsämuuronen, J. 2005. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 3. laitos. Helsinki: International Methelp.

Moberg, K. 2007. Rauhoittava kosketus. Oksitosiinin parantava vaikutus ihmisen kehossa. Helsinki: Edita Prima.

Nikkanen, J. 2011. Psykiatrisen ratsastusterapian mahdollisuudet tunnevuoro-vaikutustaitojen vahvistamisessa. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim) 2011. Ratsastusterapia. Jyväskylä: PS-kustannus, 191–207.

Närhi, V. & Virta, M. 2016. Toiminnanohjauksen ongelmat ja ADHD. Lääkärikirja Duodecim. WWW-dokumentti. Päivitetty 25.2.2016. Saatavissa: <https://www.kaypahoito.fi/nix00963> [viitattu 16.7.2020].

Palola, L. 2013. Ratsastusterapian mahdollisuudet lasten ja nuorten psykososiaalisessa kuntoutuksessa. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Solution Models House, 157–170.

Pietarinen, R. 2017. Eläinavusteinen työskentely sosiaalityössä. Oppilaiden ja kuraattorin kokemuksia eläinavusteisesta koulukuraattorin työstä. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20170433/urn_nbn_fi_uef-20170433.pdf [viitattu 2.2.2020].

Salovuori, T. 2014. Luonto kuntoutumisen tukena. Tampere: Mediapinta.

Selvinen, S. 2011. Johdanto. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim.). Ratsastusterapia. Jyväskylä: PS-kustannus, 14–19.

Somppi, E., Vainikka, E. 2018. Pilkettä silmäkulmassa – koira tuo opiskeluun positiivisen lisän. Tapaustutkimus koira-avusteisesta toiminnasta peruskoulussa. Itä-Suomen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. PDF-tiedosto. Saatavissa: <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20180273> [viitattu 14.12.2019].

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.

Suomi, A. & Juusola, M. 2016. Vihreä hoiva ja voima. Helsinki: Voimakirja.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2018. Sosiaaliset taidot. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalisen-kuntoutuksen-opas/sosiaalisen-kuntoutuksen-jaettu-kokonaisuus/sosiaaliset-aidot> [viitattu 25.1.2020].

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Mielen terveyden edistäminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/mielen-terveys/mielen-terveyden-edistaminen> [viitattu 25.1.2020].

Therapy Dogs. 2018. The Modern use of animal assisted therapy. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.therapydogs.com/animal-assisted-therapy/> [viitattu 25.1.2020].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.–3.painos. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Tuomikanta, A. 2009. Tukihenkilötoiminta lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/82765/gradu05248.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 9.2.2020].

Vaarama, M., Mukkila, S. & Hannikainen-Ingman K. 2014. Suomalaisten elämänlaatu nuoruudesta vanhuuteen. Teoksessa Vaarama, M., Karvonen, S., Kestilä, L., Moisio, P. & Muuri, A. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 20–39.

Valovirta, E. 2013. Eläinallergiat. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Solution Models House, 48–56.

Vilén, M, Seppänen, P., Tapio, R. & Toivanen, R. (toim.) 2014. Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja.

Yli-Viikari, A. 2011. Luonnon vaikutukset hyvinvointiin. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.vihreaveraja.fi/@Bin/220277/luonnon+vaikutukset+hyvinvointiin.pdf> [viitattu 25.1.2020].

TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

Teema 1/ Toiminnan taustaa, Oma suhde koiriin ja eläimiin yleensä

1. Mitä koirat tai eläimet merkitsevät sinulle noin yleisesti?
2. Onko sinulla omaa koiraa tai onko lähipiirissäsi koiraa/koiria?
3. Millaista tietoa sinulla oli eläinavusteisista työskentelymenetelmistä ennen kuin tulit töihin Humana Oy:n Espoon yksikköön?

Teema 2/Millaista eläinavusteinen toiminta on Humana Oy:n Espoon avopalveluissa

1. Miten asiakkaat valikoituvat eläinavusteiseen toimintaan?
2. Onko eläinavusteinen toiminta säännöllisesti tapahtuvaa toimintaa?
3. Kuinka usein käytät sitä asiakastapaamisissa?

Teema 3/ Eläinavusteisen toiminnan erityispiirteitä Humana Oy:n avopalveluissa

1. Mitkä asiat ovat erityisen tärkeitä huomioida ohjaajan näkökulmasta eläinavusteista toimintaa toteuttaessa?
2. Millaisia riskejä voi liittyä eläinavusteiseen toimintaan?
3. Mitä eläimen mukaan ottaminen työskentelyyn vaatii ohjaajalta?
4. Minkälaista osaamista eläinavusteista toimintaa toteuttavalla ohjaajalla on oltava?

Teema 4/ Vuorovaikutussuhteet

1. Miten koira vaikuttaa lapsiin ja nuoriin?
2. Millaisia vaikutuksia näet eläinavusteisella työskentelyllä olleen lapselle tai nuorelle?
3. Millaista palautetta olet saanut lapsilta ja nuorilta eläinavusteisesta työskentelystä?
4. Millaisia hyötyjä koet eläinavusteisesta työskentelystä olleen asiakastapaamisissa?